

Intryck som ger avtryck i en krympande värld

En kvantitativ undersökning om utrikesnyheternas fokus de senaste 30 åren

Mikael Almasi och Magnus Anderberg

Programmet för medieproduktion och journalistik

Institutionen för medievvetenskap och journalistik

Handledare: Vanni Tjernström

Examensarbete 15p

Journalistik (C-nivå)

Högskolan i Kalmar

Höstterminen 2008

Authors: Mikael Almasi and Magnus Anderberg

Title: Impressions that leave marks in a shrinking world – A quantitative study of the focus in foreign news the last 30 years

Level: BA thesis in journalism

Location: University of Kalmar

Number of pages: 50

Key words: Foreign news, Dagens Nyheter, Aftonbladet, regions in foreign news, subjects in foreign news, domestication, news agencies, commercialization of foreign news

Abstract

We have inquired into how the amount of foreign news has changed over the last 30 years in two major Swedish newspapers, which subjects and regions has dominated the content of the foreign news and what subjects dominate the reporting from certain regions. This was done with a quantitative analysis of subjects and regions written about in 1100 news texts during a week in each year of 1978, 1988, 1998 and 2008. To further broaden our study, we also charted with the analysis how the newspapers domesticate foreign news and how they use international news agencies.

As a basis for our discussion we use Van Ginneken's theories of world news centres, Westerståhl & Johansson's and Galtung & Ruge's theories of foreign news selection as well as the theories of Hjarvard and Biltereyst about the domestication of foreign news due to commercial pressures and objectives on the newspapers. Our result of the amount of foreign news in the two newspapers is also compared to several similar empirical studies by different researchers.

The study shows that the amount of foreign news is dropping in Swedish media, although not as fast-paced as many researchers claim they do in other countries. In Dagens Nyheter there is just marginal difference while the decreasing amount of news can be seen more clearly in Aftonbladet. The amount of news texts is not reducing, more the size of them shrinks.

The study also shows that news about Europe and the USA dominates the foreign news in the newspapers and averagely less than a half of the foreign news is left for the rest of the world. Africa, the Middle East and places that are more culturally and geographically distant are more often presented with tragic, hard news, often about war and conflict. While the happy and soft news is more likely to be about the western culturally similar regions.

The purpose of our study was to find out which subjects and places in the world are most written about in the newspapers and with what subjects the papers present certain places in the world. The study can be used as necessary data for further study into why the amount of foreign news is shrinking and why certain places and subjects occur more often in the newspapers.

Innehållsförteckning

1	Inledning och problemområde	5
1.1	Inledning	5
1.2	Syfte och frågeställning	6
2	Bakgrund	7
2.1	Nyhetsbyråer	7
2.1.1	<i>Nyhetsbyråernas historia</i>	8
2.1.2	<i>Nyhetsbyråer idag</i>	8
2.2	Utrikeskorrespondenter	10
2.2.1	<i>Utrikeskorrespondenternas spridning</i>	10
2.2.2	<i>Tidningarnas utrikeskorrespondenter</i>	11
2.3	Teknikens påverkan på nyhetsförmedlingen	12
2.3.1	<i>Tre typer av avstånd</i>	12
2.4	Det journalistiska klimatet i världen	13
2.4.1	<i>Snäv och enögd rapportering</i>	13
3	Teori och tidigare forskning	14
3.1	Mängden utrikesnyheter	15
3.2	Ämnesvalen i utrikesnyheterna	15
3.2.1	<i>Tidigare empiriska studier</i>	16
3.3	Regionvalen i utrikesnyheterna	17
3.4	Kommersialisering och domesticering	17
3.5	Domesticering	18
3.6	Avgörande faktorer i urvalsprocessen	19
3.6.1	<i>Definitioner av kulturell närhet</i>	20
4	Metod och material	21
4.1	Val av metod – kvantitativ innehållsanalys	21
4.2	Val av material – Aftonbladet och Dagens Nyheter	22
4.3	Kategorisering av variabler	22
4.4	Metodologiska problem	24
4.4.1	<i>Metodkritik</i>	24

5	Resultat och analys	25
5.1	Antal nyhetstexter	25
5.2	Ämnesval i utrikesnyheterna	26
5.3	Regionval i utrikesnyheterna	28
5.3.1	<i>Flitig amerikansk rapportering</i>	29
5.4	Regioners samband med ämnen	31
5.4.1	<i>Den industrialiserade världen</i>	32
5.4.2	<i>Fokusering på politik i Europa</i>	35
5.5	Domesticeringen av nyheter	37
5.6	Tidningarnas användning av nyhetsbyråer	39
5.7	Sammanfattning av resultat	41
5.7.1	<i>Skillnad i strategier</i>	42
5.7.2	<i>Likheter med amerikanska tidningar</i>	43
5.7.3	<i>Ekonomi ett domesticerat ämne</i>	44
6	Slutsatser och diskussion	45
6.1	Kulturell närhet av vikt	45
6.2	Fokus på USA och Storbritannien	46
6.2.1	<i>Samband mellan kultur och mediekoncentration</i>	47
6.3	Tidningars möjlighet att utesluta en region	47
6.4	Befogade stereotyper?	48
6.5	Domesticering och nyhetsbyråer	49
6.6	Förslag till vidare forskning	50
	Referenser	51
	Litteratur	51
	Uppsatser	52
	TV	52
	Internet	52
	Bilagor	53
	Bilaga 1 - Kodning av texter	53
	Bilaga 2 – Originalmodell av ämnesindelning	54
	Bilaga 3 – Tabeller	55

1. Inledning och problemområde

1.1 Inledning

En krympande värld. Ett uttryck som används flitigt i och om nutidens medier. Gör avtryck i allsköns bloggar, webtv-sändningar och hemsidor. Informations- och kommunikationsutbyte i fokus. Över hela världen. Som en del av dagens tidsanda. Framställs som en purfärsk paroll. Men är långt därifrån. Inget nytt påfund. Utan aktuell ända sedan början på 1960-talet.

Marshall McLuhan myntade under detta årtionde uttrycket ”The global village”. Han framställde hur de nya elektroniska medierna, på den tiden radio och television, skapat en form av återintegration av den mänskliga upplevelsefären. Hur en världsomspännande social gemenskap möjliggjordes genom de nya upptäckterna. Med den ökade hastigheten av information konstaterade han att världen skulle utvecklas till ett sorts byformat. Sudda ut gränser och skapa en byaktig trängtan efter skvaller och skandaler. Från hela världen. Den krympande världen.

Med backspeglarna i hand kan de spådomslika textraderna från 1960-talet tyckas väldigt träffsäkra. När det nya informationssamhället med datorerna i förarsätet sprider ut sig över världen ligger det nära till hands att greppa tag om begreppet global by och påtala en sorts allt mer påtaglig internationell gemenskap över vårt klot. Men är denna form av nya värld endast en framsida eller finns det en annan sida av myntet? Manuel Castells ser en påtaglig tendens till att det förhåller sig som så. Han ser ett mindre smickrande förhållningssätt framträda världen över.

Globalization, through networks that are technologically connected, links up everything that's valuable in the world and switches off everything that is not valuable. So we have, at the same time, a highly connected, very valuable core of the economy and increasingly disconnected segments, territories and people, who are becoming marginalized, who are simply irrelevant to the logic of the system
(Mikael Hörnkvist, 2008).

Castells utsaga framhåller att den nya krympande världen utvecklar en form av marginaliserande tendens. Ett samhälle som inte släpper in de som inte ses

som tillräckligt intressanta eller nyttiga, irrelevanta helt enkelt. När han kopplar det till uttrycket global by så framhåller han att denna även innehåller den så kallade byfånen, den utstötta udda figuren i samhället. Dessa representeras i den nya vidunderliga byn av dels individer dels folkgrupper och länder som inte får någon konkret plats i utbudet. De som ingen tar med i någon bevakning så länge de håller sig på sin kant. Beter de sig som förväntat och kapar flygplan som störtar in i skyskrapor så tolereras de. Dock har de i vilket fall som helst ingen roll att spela i det nya informationssamhället där kunskap och teknik är regenter. Kapitalismens utnyttjande av arbetskraft har en liknande roll i detta samhälle enligt Castells. Har blivit till utestängning, osynliggörande och utanförskap (Mikael Hörnkvist, 2008).

Bilden är svart och den konkreta verklighetshalten svår att mäta. Dock är den så kallat krympande världen ett begrepp värt att sätta fokus på. Vad som döljer sig bakom formuleringen. Hur mycket reell förändring som faktiskt skett under de senaste årtiondena. Ett sätt att plocka ned sådana undringar är att konkretisera. Plocka ned det till någonting som vi berörs av varje dag. En företeelse som har funnits i vårt samhälle under den gångna tiden. Tidningen. Genom denna granska förändringens nyckfulla vindar. Hur de har blåst de senaste årtiondena. Hur utrikesnyheterna har utvecklats. Om de har utvecklats. Huruvida det finns någon tendens till att omvärlden kommit oss närmre. Att världen krympt.

1.2 Syfte och frågeställning:

Undersökningens syfte är att finna hur utrikesnyheterna har förändrats de senaste årtiondena. Genom att granska tidningar med tioårsintervall från 1978 kan vi avläsa åt vilket håll utvecklingen tycks gå. Under de fyra nedslagen och syntetiska veckorna ska vi sätta fokus på vilka ämnen och regioner som ges plats i utrikesbevakningen. Vi ska undersöka vad som prioriterats i utrikesbevakningen från 1978 till nu. Den kvantitativa undersökningen ska ge kunskap om utrikesnyheternas nyttjande av nyhetsbyråer och hur ofta utrikestetexter anknyter till nationellt intresse. Undersökningen bör med dessa riktlinjer ge en överblick av vad som skett i

utrikesbevakningen under de senaste 30 åren och visa förändringar, tendenser och utvecklingstrender.

Vi kommer konsekvent jämföra tidningarna Aftonbladet och Dagens Nyheter under analysen för att framhålla viktiga skillnader och likheter.

1. Hur har ämnesvalen i tidningarnas utrikesnyheter ifrån olika regioner i världen förändrats de senaste 30 åren?

- Från vilka regioner i världen har nyheterna kommit?

- Hur har ämnesvalen i utrikesnyheterna förändrats?

2. Hur har mängden utrikesnyheter i tidningarna förändrats över de senaste 30 åren?

- Hur ofta och i vilka sammanhang domesticeras utrikesnyheter?

- Hur ofta och i vilka sammanhang använder tidningarna utrikesnyheter från nyhetsbyråer?

2. Bakgrund

Tidningarna får nästan uteslutande sina utrikesnyheter ifrån antingen nyhetsbyråer eller utrikeskorrespondenter. Nyhetsbyråerna har utvecklats och moderniserats, och deras inflytande har varierat över tid. Även korrespondenternas betydelse och utplaceringar har skiftat genom åren och den tekniska utvecklingen har spelat stor roll i utrikesrapporteringen.

2.1 Nyhetsbyråer

Begreppet nyhetsbyrå rymmer olika innebörder. Det gemensamma för nyhetsbyråerna är att de bevakar olika delar av världen och säljer färdiga produkter i form av nyhetstexter till nationella medier. Men det kan vara ett litet statligt informationskontor med få medarbetare och små tekniska resurser samtidigt som det också kan vara ett stort transnationellt företag med tillgång till den nyaste informationsteknologin och med välutbildade journalister i sin tjänst (Carlsson, 1998). Det är den senare innebörden vi syftar till när vi talar om internationella nyhetsbyråer.

2.1.1 Nyhetsbyråernas historia

På 1970-talet var de flesta medierna, precis som nu, beroende av de internationella nyhetsbyråerna för sin förmedling av utrikesnyheter. Ungefär tre av fyra utrikesmeddelanden i medierna kom från någon av de internationella nyhetsbyråerna och en fjärde utrikesnyhet från en egen korrespondent eller annan förmedlare (Carlsson, 1998).

På 1970-talet talades det om de fem stora internationella nyhetsbyråerna som var de enda som kunde konkurrera på marknaden: Reuters, AP, UPI, AFP och Tass.

Tillsammans hade de drygt 500 kontor och 4300 korrespondenter och medarbetare i närmare 120 länder. De förmedlade dagligen i snitt 35 miljoner ord till länder i världen (Carlsson, 1998). Därmed härskade de på nyhetsmarknaden.

80 procent av alla de internationella nyhetsmeddelanden som världens massmedier förmedlade på 70-talet kom från någon av de fem stora byråerna (Carlsson, 1998).

1977 gjordes en undersökning där det samlade utbudet från AP, UPI, AFP och Reuters under en vecka studerades. Drygt en femtedel var nyheter om tredje världen medan ungefär en fjärdedel berörde händelser där både u-länder och i-länder var inblandade (Schramm, 1980; Carlsson, 1998).

2.1.3 Nyhetsbyråer idag

Marknadens höga krav på effektiv organisation har gjort att bara de mest slipade affärsverksamheterna lyckats hålla fanan högt, de andra har fått problem (Hadenius & Weibull, 2005).

Det finns tre nyhetsbyråer som nu ligger långt före sina konkurrenter. Det är amerikanska Associated Press (AP), brittiska Reuters och franska Agence France-Presse (AFP). Det finns inga nyhetsbyråer, inte ens de starka ekonomiska ländernas, som utgör någon betydande konkurrens mot dessa tre (Hannerz, 2004). De nationella nyhetsbyråerna är sammankopplare av nyhetsförmedlingen. I Sverige är det Tidningarnas telegrambyrå (TT) som dominerar den utländska bevakningen. Dessa hämtar i sin tur en stor del av materialet från de ledande världsomspännande nyhetsbyråerna. Mer än hälften av de utrikesnyheter TT förmedlar kommer från Reuters. I övrigt är det främst AFP och tyska DPA som har störst inflytande i Norden. De nordiska ländernas nationella nyhetsbyråer har generellt gott samarbete. Det sker ett utbyte med nyheter från utomeuropeiska länder såväl som inrikesnyheter (Hadenius & Weibull, 2005).

Det är väldigt svårt för nya nyhetsbyråer att slå sig in på marknaden. Få distributörer av nyheter har kapacitet i form av ekonomiska medel eller välutbildad personal. Dessutom krävs en trovärdighet som de stora nyhetsbyråerna skapat sig genom många årtionden av utrikesbevakning. En sådan byggs inte upp över en natt (Hachten, 1992).

En nyhet i amerikanska medier kan med väldigt stor sannolikhet ta sig över gränserna och spridas över hela världen. Amerikanska nyhetsförmedlare är väl betrodda och de nyheter de förmedlar har lättare att ta sig in i västvärldens länder via gatekeepers än nyheter från byråer i länder som inte etablerat samma goda anseende.

De mindre länderna i västvärlden är till viss del beroende av de stora byråerna som styr kommunikationen men till ännu större grad är länderna i tredje världen beroende av dem. För att få reda på vad som händer i grannländerna eller till och med det egna landet krävs ibland de stora nyhetsbyråernas förmedling. Denna skillnad i behov av nyhetsbyråer mellan rika och fattiga länder har kritiserats men den fria marknaden bidrar inte till att stävja situationen. Nyhetsbyråerna har friheten att välja vilka händelser från vilka platser som blir nyheter (Hachten, 1992).

Utrikesnyheter är en del av en bransch i ständig utveckling. Konkurrensen mellan nyhetsföretagen om att vara först och bäst på att leverera hårdnar. Nya tekniker avlöser varandra och revolutionerar arbetet. Politiker, näringsliv och organisationer inser allt mer vikten av att påverka nyhetsflödet och dagordningen. Det ligger antingen politiska eller kommersiella intressen bakom. En del företag anammar utvecklingen och tar täten. Andra hänger inte med och faller av (Hadenius & Weibull, 2005).

Numer är affärsnyheter den form av nyheter som genererar störst inkomst för nyhetsbyråerna. Att marknaden ständigt efterfrågar ny information är tacksamt för byråerna. Inte bara medieföretag utan även företag inom andra branscher köper affärsnyheter. Möjligheten att sälja till företag i flera branscher gör att byråerna ofta fördelar sina resurser till industriländer. Utvecklingsländer får på det hela taget mindre uppmärksamhet. Det förmedlas färre nyheter om utvecklingsländer eftersom det i regel krävs att händelser där ska vara större, mer sensationella för att de ska bli nyheter. Olika former av kriser som kan påverka Västeuropa eller USA är de

vanligaste nyheterna. 60 procent av alla journalister har sin utgångspunkt i USA eller Västeuropa. Kritik har riktats mot att länder som har ekonomisk och politisk styrka får mycket publicitet (Hadenius & Weibull, 2005).

2.2 Utrikeskorrespondenter

Många utrikesnyheter kommer från städer där korrespondenter, ofta i flertal, håller till. Korrespondenter vill ofta bosätta sig på platser där de delar kulturella och ideologiska värderingar med befolkningen samtidigt som det helst ska finnas faciliteter för att erbjuda en hög levnadsstandard. Därför föredrar de flesta utrikeskorrespondenter huvudstäder som har samhällen lika de västerländska (Van Ginneken, 1998).

Detta faktum har fått konsekvenser inte minst för bevakningen av tredje världen. Typiskt för nyhetsbyråernas bevakning av tredje världen har varit att den koncentrerats till vissa centra. Politiska, tekniska och ekonomiska skäl har bestämt vilka platser som kommit att bli centra. Exempelvis är goda förutsättningar om platsen har bra telekommunikationer och det är möjligt att arbeta fritt. Det förekommer en form av samspel mellan nyheter och utrikeskorrespondenter, de attraherar och skapar varandra.

Certain areas have more foreign journalists because they generate more foreign news, but they also generate more foreign news because they have more foreign journalists (Van Ginneken, 1998).

Det här påverkar nyhetsinsamlandet och i slutändan mediekonsumenternas bild av världen, exempelvis har vissa delar av tredje världen kommit bort helt i bevakningen på grund av detta (Carlsson, 1998).

2.2.1 Korrespondenternas spridning

I mitten av 1970-talet var mer än 60 procent av nyhetsbyråernas utrikeskorrespondenter stationerade i Nordamerika eller Europa. 17 procent var i Asien och resten i Latinamerika, Mellanöstern eller Afrika. Bara 4 procent befann sig i Afrika (BBC, 2001).

Idag är Europa och Nordamerika fortfarande klart mest bevakat. Nästan tusen korrespondenter är ackrediterade i EU:s kommission i Bryssel och 1200 av världens

utrikeskorrespondenter finns i USA. Lite mindre än en tredjedel av världens nyhetsbyråers korrespondenter är stationerade i Nordamerika, lite mer än en tredjedel är stationerade i västra Europa och cirka en tredjedel av korrespondenterna täcker resten av världen (Van Ginneken, 1998). På senare tid har Asien kommit att bevakas mer eftersom det identifierats som ett område med hög tillväxt både nu och i framtiden.

2.2.2 Tidningarnas utrikeskorrespondenter

Stora tidningar som Dagens Nyheter och Aftonbladet har egna korrespondenter runt omkring i världen. De kan i vissa fall själva förmedla egenproducerat material till medier i andra länder. Dessa fall är dock ovanliga. I regel är det de globala nyhetsbyråerna som står för förmedlingen av utrikesnyheter (Hadenius & Weibull, 2005).

När det gäller Aftonbladet så har antalet utrikeskorrespondenter varierat genom de undersökta årtiondena. I slutet av 70-talet fanns det sex fasta utrikeskorrespondenter på tidningen. En av dessa tjänstgjorde i USA, en i Afrika och resterande runtomkring i Europa. I slutet av 80-talet ökade antalet korrespondenter till tio. Det fanns nu en i varje världsdel bortsett från Oceanien. I slutet av 90-talet minskade antalet korrespondenter igen. Antalet fasta utrikeskorrespondenter var nu nere på fyra stycken. Två höll till i USA, en i Storbritannien och en i Israel.

Under 2000-talet såg det likadant ut. Aftonbladet hade tre eller fyra korrespondenter med en allt tydligare inriktning på nöjesmetropoler. Två tjänstgjorde i USA och en i Storbritannien. Dock var det numera ett mer flytande antal medarbetare då en del jobbade som frilansreportrar och åtknöts från de regioner i världen som var speciellt aktuella (Eidmark, 2006).

På Dagens Nyheter har antalet tjänstgörande utrikeskorrespondenter inte varit lika varierande genom åren. De har genom de undersökta årtiondena från sjuttioalet och framåt haft omkring tiotalet utsända (Eidmark, 2006).

2.3 Teknikens påverkan på nyhetsförmedlingen

I många fall är det kort väg mellan nyhetshändelsen och nyhetsförmedlarna, men vägen för utrikesnyheter är ofta ett undantag. Men i teknikutvecklings tider kan denna

väg förminskas. Effektivare överförningsteknik och datorisering har gjort det enklare för nyhetsredaktioner att fånga upp nyheter vid ett tidigare stadium. Specialiserade tjänster har utvecklats med hjälp av Internet men tillförlitligheten är ofta låg. Risken att någon organisation lägger ut informationen på gratissajter för egen vinnings skull går inte att bortse ifrån. Nyhetsbyråernas större pålitlighet när det gäller kvalitet är alltså deras konkurrensfördel. Vid denna typ av nyhetsleverans passeras en rad anhalter i världen för att nå fram till sin plats i tidningen. Så kallade gatekeepers väljer i flera led om nyheterna är intressanta nog för vidare leverans. Nyheternas storlek putsas till och anpassas efterhand, slutligen av det publicerande mediets redaktion. Enligt utförda experiment är den enskilde personens roll i nyhetsvärderingen en obetydlig faktor. Betydligt viktigare anses nyhetsproducenterna, nyhetsföretagen, de ekonomiska resurserna och nyhetspolicyerna vara (Hadenius & Weibull, 2005).

2.3.1 Tre typer av avstånd

Nya tekniska framsteg binder ihop världen så att nyheter, idéer och information cirkulerar snabbare och i större mängd nu än förut. Trots de tekniska framsteg som bär upp andemeningen att kommunikationen ska bli bredare och snabbare tycks utvecklingen gå åt det motsatta hållet. Det framstår som att avstånden bara blir större i världen istället för att krympa. Tekniken tycks ha sprungit ifrån politiken när det gäller att bredda sitt tänkande och skapa en värld som är anpassad så ultimata som möjligt för alla inblandade (Jansson 2004).

Enligt McLuhans tankar om den globala byn finns det tre typer av avstånd. Det första är de oföränderliga geografiska avstånden. Hur långt det är i meter till en viss destination. Det andra är det förbrukningsmässiga avståndet. Detta fokuserar på hur stor energiförbrukning som krävs för att ta sig till en viss plats. Det kan handla om ansträngning, kostnad eller tid. Det tredje avståndet är det upplevelsemässiga. Kulturella avstånd och sociala gränser fungerar som avstånd. De motverkar skapandet av kommunikationsflöden (Jansson, 2004).

2.4 Det journalistiska klimatet i världen

Journalistiken i Västeuropa och Sverige är i stor mån befriad från politisk påverkan. Rätten att skriva, kommentera och kritisera politiska skeende saknas fortfarande i en del länder runtom i världen. Mediesituationen i världen går dock mot en mer etablerad

demokratisk syn på nyhetsförmedlingen. Marknadsekonomin tycks ha varit en pådrivande orsak samtidigt som de kommunistiska regimerna blivit färre. I Sydkorea, Kina och Kuba är medierna fortfarande reglerade men även där har medierna fått mer frihet (Hachten, 1992).

Möjligheten att samla in nyheter från den så kallade tredje världen blir svårare då journalister hindras från att göra sitt jobb i länderna. Regeringar som utövar makt över landets medier tenderar att vilja överföra detta tänkande på inkommande utländska reportrarna. Det händer att medier från västvärlden eller USA hindras att komma in i vissa länder, för att dessa länders regeringar är oroliga över vad medierna ska skriva. Därför kan en del krig eller kriser i Afrika gå ouppmärksammat förbi. Övriga världen har inte vetskapen om vad som pågår. Det blir som att händelsen inte ägt rum. (Hadenius & Weibull, 2005)

2.4.1 Snäv och enögd rapportering

Den rapportering som förmedlas av nyhetsbyråer från västvärlden är impopulär på andra håll i världen. Den anses vara allt för snäv i sin rapportering och inte se hela perspektivet. Den anklagas också för att inte se nyheter från mer än en sida och bortse från de drabbades syn på de förekomna händelserna. Denna så kallade medieimperialism där industrialiserade länder oftare förekommer i medierna anses inte hjälpa tredje världens fattiga länder i deras kamp för att skapa bättre levnadsförhållanden för sina befolkningar i framtiden (Hadenius & Weibull, 2005).

En journalist bestämmer inte längre vad läsaren ska få reda på utan försöker reda ut vad saken faktiskt handlar om så att det är gripbart. Det viktigaste blir att se till så att informationen som förmedlas är korrekt. Journalisten blir en sorts forumledare istället för en lärare. Läsare får en viss bild av tidningar och skapar sina mentala bilder av vad som händer ute i världen till stor del genom medierna. Problemet är dock att dessa bilder ofta är förenklade eller motsägelsefulla på grund av mediernas brist på att skapa korrekta och fullödiga sammanhang. Dock är sannolikheten att människan ska fånga upp sanningen inte stor även om den skulle förekomma i tidningen. Bland läsarna råder ofta värderingsgrunder som framhåller stereotyper och ignorans som undergräver läsarnas kapacitet att ta åt sig på ett förnuftigt sätt. Läsare är som teaterpublik. De kommer i tredje akten och lämnar innan den sista ridån. De stannar

bara så länge som det krävs för att bestämma vem som är hjälte och vem som är skurk (Kovach & Rosenstiel 2001).

I USA finns det tydliga tecken på ett minskande intresse för utrikesnyheter. I förlängningen antas denna ovetskap bidra till att befolkningen får en dålig förståelse för andra länder, till exempel länder med större behov. Tendensen är liknande när det gäller västvärlden. Trots utvecklingen som gör att det är lättare att ta del av information verkar intresset avta, invånarna bryr sig inte om vad som händer utanför landets gränser. På grund av detta ointresse blir kunskaperna om omvärlden bara ytliga. Därmed finner tidningarna ingen anledning att rapportera lika grundligt. Efterfrågan efter djupare artiklar är inte tillräckligt stor, istället är det mediekonsumenter som vill ha ytliga nyheter som är den eftersträlvade målgruppen (Hachten, 1992).

3. Teori och tidigare forskning

Det vanligaste resultatet internationella forskare kommer fram till när de undersöker mängden utrikesnyheter i sina länder är att utrikesnyheterna blir färre. Det finns också väldigt stereotypiserade bilder av vad som är typiska händelser i olika regioner. Dessa stereotyper skapas av hur medier vanligen rapporterar om dessa regioner.

3.1 Mängden utrikesnyheter

Den vanligast förekommande tesen i forskningen är att utrikesnyheterna blir allt färre i medierna.

In overall quantitative terms, there really has been a decline in foreign coverage in recent years (Hannerz, 2004)

Det finns relativt lite tidigare forskning på området som berör omfånget av utrikesnyheter och ofta är det antaganden som inte grundas på någon empirisk undersökning. Exempelvis säger Hjarvard (2001) att nyheter bara var nationella under större delen av 1800- och 1900-talet, bara vid krig erbjöds nyheter från andra länder. Westerståhl & Johansson säger något motsägelsefullt att 75 procent av utrikesnyheterna i svenska medier kom ifrån Norden och Västeuropa innan andra världskriget men att samma siffra nu är 25 procent (Hjarvard, 2001; Westerståhl & Johansson, 1994).

3.2.1 Tidigare empiriska studier

Det finns dock forskare som undersökt andelen utrikesnyheter och de flesta är överens om att de blir färre. Trots framstegen i den teknologiska utvecklingen och att globala medier expanderar sjunker mängden utrikesnyheter i TV. Det sjunkande intresset för utrikesnyheter är utbrett över hela världen (Biltreyst, 2001).

Hallin (1996) menar att utrikesbevakningen i amerikanska nyhetstidningar har minskat från 10,2 procent till 2,6 procent mellan 1971 och 1988. Moisy (1997) kommer fram till att andelen utrikesnyheter i amerikansk TV sjunkit mellan 1975 till 1995 från 35 procent till 23 procent och längden på nyheterna minskade från 1,7 till 1,2 minuter. En annan forskare (Utlely, 1997) hävdar att bevakningen av utlandet halverats mellan 1987 och 1997. Tomlinson (1999) kommer fram till att tv-bevakningen minskat med två tredjedelar på två årtionden och med 42 procent mellan 1988 och 1996. Han fortsätter med att liknande trender kan observeras i andra utvecklade länder som exempelvis Storbritannien. Krüger (1997) säger att samma trend gäller i Tyskland.

Biltreyst går ännu längre och menar att utrikesnyheterna inte bara blir färre. De marginaliseras, domesticeras, personaliseras och ”görs relevanta” för den egna publiken. De presenteras också mer fragmenterat utan bredare tolkning eller kommentarer. Parlamentariska nyheter och undersökande nyheter försvinner också (Biltreyst, 2001).

Begreppet domesticering är något vi kommer att ta upp och utveckla i teoriavsnittet.

3.2 Ämnesvalen i utrikesnyheterna

När det förekommer krig eller kriser fokuserar tidningarna i större utsträckning på utrikesnyheter. Under trettioåriga kriget startade de första tidningarna för att de krigförande länderna skulle kunna förmedla sin version av händelserna. Denna företeelse att ge sin egen tolkning är fortfarande vanlig. Folks tolkningar av kriget i Afghanistan och Irak under 2000-talet berodde till stor del på hur medierna valde att förmedla händelser. Dessa krig har aktualiserat frågan om de stora bolagens makt över det internationella nyhetsflödet. Tidigare har det funnits två huvudsakliga inriktningar i frågan. Den ena förespråkar att staten ska få större inflytande över

nyhetsflödet och den andra framhåller vikten av att utveckla kommunikationen i de länder som nu är underutvecklade (Hadenius & Weibull, 2005).

Krig och terrorism är ämnen som får oproportionerligt mycket plats i utrikesnyheter (Van Ginneken, 1998). Westerståhl & Johansson (1994) menar att det är på publikens begäran eftersom konflikter är av stort intresse.

I USA domineras utrikesbevakningen av politiska, ekonomiska eller militära ämnen, följda av internationell hjälp, mänskliga rättigheter, befrielse, miljö, kultur och utbildning (Volkmer, 2001). Enligt Greenberg & Levy (1997) är den amerikanska publiken mest intresserad av brott, det lokala samhället och hälsa. De mindre intressanta ämnena är kultur, konst och internationella affärer. Holm (2001) säger dock att det fortfarande är de traditionella nyhetskriterierna som avgör ämnesvalen i utrikesnyheterna.

Utrikesnyheter handlar främst om politiska eller ekonomiska händelser. Särskilt när de här händelserna kan påverka det egna landet på något vis. Men valet av innehåll påverkas av mediets grad av kommersialisering (Biltereyst, 2001).

3.3 Regionvalen i utrikesnyheterna

Van Ginneken talar om nyhetscentra i världen, ifrån vilka mycket nyheter kommer. *The major world (news) centres can be found in the major nations and the major language areas of the west* (Van Ginneken, 1998). Som exempel nämner han New York, London och Paris som är viktiga platser inom flera fält, exempelvis diplomati, finanser och underhållning.

No other areas of the world traditionally have such a density of "world news-makers" as the American north-east and the European north-west (Van Ginneken, 1998).

Vissa regeringar har makten att sätta ämnen på de internationella mediernas agenda. Allra mest har USA den makten, men även Storbritannien och Frankrike har en del av den (Van Ginneken, 1998).

USA får stor plats i utrikesbevakningen dels för att de har några av världens största nyhetstillverkande institutioner. Världens största nyhetsproducent är Vita Huset. Sedan 60-talet håller amerikanska presidenter i genomsnitt 25 tal per månad. Talen

är ofta utformade så att de ska uppmärksammas både inrikes och utomlands. En orsak till exponeringen är att det som händer i Vita Huset påverkar hela västvärlden, om inte hela världen.

Världens näst största nyhetsskapare är The State Department, som är USA:s motsvarighet till utrikesdepartementet, med sitt nätverk av ambassader runtom i världen. Tredje största nyhetsskapare i världen är Pentagon, vilket är USA:s motsvarighet till försvarsdepartementet, som ständigt samlar information, bearbetar och sprider den (Van Ginneken, 1998).

3.4 Kommersialisering

På grund av ökad konkurrens och kommersiella krav har antalet utrikesnyheter minskat. Utrikesnyheter passar inte lika bra in i den kommersiella modellen, nyheter som publiken kan identifiera sig med prioriteras. Närhet, både kulturell och geografisk, till publiken är ett viktigare kriterium än relevans för samhället. Därför får utrikesnyheter mindre plats, särskilt om de är av komplex karaktär. Utrikesnyheter blir också kortare och formuleras så att de ska gå att sälja och därmed generera vinst (Hjarvard, 2001).

Hannerz (2004) tror att medieföretag är mer affärsinriktade nu än någonsin tidigare och med den nuvarande fokuseringen på vinst ifrågasätts dyr utrikeskorrespondens i flera medieföretag. Många medieföretag väljer att hitta alternativa sätt att rapportera om världen och många väljer att rapportera väldigt lite.

Enligt Biltereyst finns det främst två orsaker till att utrikesnyheter ges mindre utrymme. Det är de kommersiella kraven och publikens minskande efterfrågan på utrikesnyheter. Marknadskonceptet medför att medier omvandlar traditionellt hårda nyheter till mjukare, mer sensationsartade format. Många utrikesämnen anses för komplexa för den kommersiella marknaden och kriteriet närhet i nyhetsvärderingen växer sig allt starkare (Biltereyst, 2001).

Utrikesnyheter ska vara lätta att tolka. Händelser som tydligt kan tolkas på ett sätt föredras framför tvetydiga händelser som kan leda till många innebörder, menar Galtung & Ruge (1970).

3.5 Domesticering

Som en effekt av kommersialiseringen och kravet på att det som publiceras ska vara av kulturell närhet, har fenomenet domesticering uppkommit. För att göra en utrikesnyhet relevant, säljbar och i linje med det kulturellt nära försöker medierna på något vis göra nyheten intressant för den egna nationen. Medierna omvandlar utrikesnyheter och gör dem begripliga och relevanta för den egna publiken (Biltereyst, 2001).

Ett exempel är vid olyckor i ett annat land, då skrivs det ofta om de inhemska rutinerna inom samma område. En av de första att notera domesticeringen av utrikesnyheterna var Gans: *International news was often presented from a purely national perspective* (Gans, 1980).

Händelser utomlands blir bara nyheter om de är riktigt viktiga, relevanta och nära de egna kulturella värderingarna och systemen. Det förekommer också alltid en process av domesticering. Utrikesnyheter har alltså bara ett högt nyhetsvärde när de är viktiga för den mottagande kulturen (Biltereyst, 2001).

Galtung & Ruge nämner samma fenomen i sin tidiga forskning från 1970. Men de kallar det relevans. Någonting kan inträffa i ett kulturellt avlägset land men ändå tas händelsen med i nyheterna genom att medierna hittar mönster som visar vilka effekter eller implikationer händelsen kan få för det egna landet. Ju mer kulturellt avlägsen en händelse är, desto mer måste den göras relevant för publiken (Galtung & Ruge, 1970).

Ulla Carlsson beskriver hur den kulturella närheten och domesticeringen samverkar:

Politiska skeenden där västmaktsintressen var inblandade fick företräde. Det var överhuvudtaget ett säkert sätt att höja nyhetsvärdet på en händelse från tredje världen; anknytning till den industrialiserade världen gjorde nyheten mer attraktiv/.../Det är helt klart att u-länderna var offer för en kommersialiserad nyhetsbevakning. Nyheter om jordbruk och industri säljer sämre än statskupper och brott (Carlsson, 1998).

En annan som uppmärksammat kopplingen kommersialisering/domesticering är Van Ginneken.

Since the largest and richest transcontinental media organizations originate from the largest and richest Western countries, their selection and interpretation is primarily guided by the preoccupations of those countries and audiences. Furthermore, their commercial orientation plays a certain role as well (Van Ginneken, 1998).

3.6 Avgörande faktorer i urvalsprocessen

Många forskare är överens om att kulturell närhet är en avgörande faktor i den redaktionella urvalsprocessen. Men begreppet kulturell närhet är svårdefinierat och forskare har flera sätt att uttrycka det på.

Kulturell närhet har pekats ut som ett av de viktigaste kriterierna för vad som blir utrikesnyheter. När nyhetsmakare söker efter händelser riktas särskild uppmärksamhet mot det bekanta, mot det kulturellt likartade, medan det som är kulturellt avlägset lättare passerar förbi obemärkt (Van Ginneken, 1998).

Galtung & Ruge slår fast att den kulturella närheten är avgörande för vad som publiceras. Som exempel nämner de att ju mer avlägset ett land är, desto mer negativ måste en händelse vara för att bli en nyhet (Galtung & Ruge, 1970).

I sin forskning om vilka variabler som avgör urvalet av utrikesnyheter pekar Westerståhl & Johansson ut kulturell (även geografisk och kommersiell) närhet som en av de viktigaste faktorerna. Valet av utrikesnyheter styrs mer av vilka länder som är inblandade än länderna där händelsen inträffar och individer identifierar sig lättare med folk och platser som ligger nära kulturellt (Westerståhl & Johansson, 1994).

3.6.1 Definitioner av kulturell närhet

Hannerz gör en beskrivning av kulturell närhet:

Människor skapar relationer till länder och regioner som gör att nyheter från dessa platser intresserar dem, de får lättare att relatera till händelserna. Det kan vara länder och regioner man besökt eller levt i, eller man känner någon som bor där eller är därifrån. Det kan också

vara platser man lärt sig mycket om genom skolan eller andra institutioner (Hannerz, 2004, fritt översatt).

Kulturell närhet delar vi med platser som vi kan relatera till vår kulturella identitet som innebär främst tre saker:

1. En känsla av identitet, en föreställning om ett "jag" och ett "vi" vilket implicerar en gräns till det andra.
2. En slags kunskap eller kognitiv förmåga, ett språk ett tänkande om och kommunikation med världen, en utblick över och kunskap om denna värld;
3. Ett värderingsmönster bestående av en uppsättning värden och normer som definierar ont och gott, vad som bör och inte bör göras samt ett känsloregister som uttrycker en specifik form av reaktioner på händelserna i världen. (Thebourn, 1996).

Det som är geografiskt nära är också prioriterat i urvalsprocessen av utrikesnyheter. Van Ginneken illustrerar detta genom att använda dödstal som exempel.

The rule is: 10 000 deaths on another continent equal 1000 deaths in another country equal 100 deaths in an outpost equal ten deaths in the Centre of the capital equal one celebrity (Van Ginneken, 1998).

Dessutom är det geografiskt nära oftare också närmre kulturellt och händelser i regioner med båda närheterna får då ett dubbelt värde. Men innebörden av geografisk närhet har minskat oerhört med den teknologiska utvecklingen när det handlar om tillgång till nyhetsmaterial (Westerståhl & Johansson, 1994).

4. Metod och material

4.1 Val av metod - Kvantitativ innehållsanalys

Vi har valt att göra en kvantitativ analys för vår studie. Vi ansåg det vara den klart bästa metoden för vårt ändamål. För att besvara frågorna i vår frågeställning behövdes inga djupgående textanalyser, det som behövdes var ett brett underlag för att i största möjliga mån eliminera slumpfaktorer.

Vi gjorde en syntetisk vecka vardera under åren 1978, 1988, 1998 och 2008. Vi startade från första måndagen varje år. Sen gick vi igenom hela tidningen varje utvald dag och plockade ut samtliga utrikesnyheter. Vi valde att inte inkludera kultur-, nöjes- och sportsidorna i undersökningen och inte heller debattsidor, insändare, resesidor eller bilagor. Totalt analyserade vi runt 1107 texter från januari och februari åren 1978, 1988, 1999 och 2008. Vi valde att ta en period tidigt på året för att undvika att resultaten för regioner och ämnen i utrikesnyheterna inte skulle präglas alltför mycket av presidentvalet i USA och finanskrisen, två händelser som under den andra halvan av året gavs väldigt mycket plats i medierna.

Varje utvald artikel har sedan analyserats för att svara på frågorna:

- Vilket ämne handlar texten om?
- Vilken region handlar texten om?
- Är den hämtad från en nyhetsbyrå?
- Är det en artikel eller notis?
- Har den svensk anknytning?

Nedslagen gjorde vi för att besvara hur urvalet av utrikesnyheterna förändrats över tid. Att det blev just från 1978 och framåt var på grund av att det enligt de flesta forskare är någon gång under denna period utrikesbevakningen förändrats och nått fram till den moderna utrikesrapporteringen.

För att hitta det material som var nödvändigt för att genomföra vår undersökning sökte vi efter gamla tidningar på olika högskole- och universitetsbibliotek. Vi hittade och lånade mikrofilmer med materialet från alla planerade syntetiska veckor.

4.2 Val av material – Aftonbladet och Dagens Nyheter

Vi valde att analysera texter i två tidningar: Aftonbladet och Dagens Nyheter. Vi ville ha två tidningar för att överhuvudtaget kunna göra jämförelser och för att jämföra innehållet i en dagstidning med innehållet i en kvällstidning. Två tidningar representerar också den rådande situationen i landet bättre. Det naturliga valet blev då Dagens Nyheter och Aftonbladet eftersom de har störst antal läsare inom sina respektive områden. Enligt den effektorienterade urvalsprincip Nilsson (2000) talar om, ska man välja de mest använda medierna för att de har stor potential att påverka

sin publik. Vi valde att inte ta med lokaltidningar i undersökningen för att de i för stor utsträckning hämtar sina utrikesnyheter från nyhetsbyråer. Vi valde också bort tidsskrifter och magasin för att de i regel är allt för nischade.

Så här såg underlaget ut för respektive tidning varje nedslagsår:

Dagens Nyheter 1978: 138 texter
Dagens Nyheter 1988: 182 texter
Dagens Nyheter 1998: 229 texter
Dagens Nyheter 2008: 170 texter
Totalt: 719 texter

Aftonbladet 1978: 71 texter
Aftonbladet 1988: 104 texter
Aftonbladet 1998: 109 texter
Aftonbladet 2008: 104 texter
Totalt: 388 texter

Sammanlagt: 1107 texter

4.3 Kategorisering av variabler

Vi gjorde en ämneskategorisering efter en mall av Hans-Henrik Holm (2001). Vi gjorde vissa modifieringar av modellen, men det var små förändringar. Ämnena ligger sorterade under två huvudgrupper; traditionella nyheter och otraditionella nyheter.

Under de traditionella ligger *politik, ekonomi, EU/EG-nyheter, krig/konflikt, bistånd, katastrofer/olyckor och brott*. Under de otraditionella ligger *kultur, person/porträtt, mänskliga rättigheter, miljö, historia, kuriosa och hälsa/livsstil*.

Under kuriosa placerade vi nyheter som inte passade in under de andra ämnena. Ofta var det mindre viktiga, inte sällan märkvärdiga händelser. Exempelvis sensationella prestationer av djur, kändisars privatliv, rekordslagningar, underligheter etc.

De små förändringar vi gjort från Holms ursprungliga kategorisering är att kategorierna krig och katastrofer fått tillägg konflikter och olyckor. Vi har också strukit svensk utrikespolicy som vi tycker var ett oklart ämne. I de otraditionella

ämnena tog vi bort sociala ämnen och äventyr, vilka vi också tyckte var otydliga eller redan omfattades av en annan kategori. Holms originalkategorisering finns bifogad.

Vi gjorde också en egen indelning i regioner. Under själva kodningen sorterade vi in alla nyhetstexter efter landet de handlade om. Men efter att ha sammanställt de 1107 texterna insåg vi att vi behövde göra en grövre indelning. Efter att noga ha granskat vilka regioner som förekom mycket delade vi in världen i följande regioner: Norden, Tyskland, Frankrike, Storbritannien, övriga Europa, Afrika, Asien, Mellanöstern, Sovjet/Ryssland, USA, Sydamerika, Oceanien, Nord- och Centralamerika och Världen. Under regionen Världen sorterade vi in de artiklar som vidrörde mer eller mindre hela världen. De gick inte placera i en särskild region. Ibland talar vi om Europa som en helhet då har vi räknat samman alla regionerna i Europa. Ibland talar vi också om Europa utan Storbritannien och då är det med precis den innebörden. Ibland talar vi även om begreppet Övriga Världen, med det menar vi Världen utan USA och Europa. Anledningen till att vi gjort denna kategorisering är att vi kände att kategoriseringen var bra för att kunna visa samband och resultat.

De övriga frågorna gällande nyhetsbyrå, form av text och svensk anknytning var lättbesvarade eftersom alla bara innehåller två möjliga svarsalternativ.

Under arbetet besvarade vi alla frågor i analysen tillsammans. Ibland kunde texter uppfattas handla om olika ämnen och då gjorde vi en gemensam bedömning av vilket ämne det främst handlade om. Vi valde att göra detta tillsammans för att två människor lättare upptäcker felsorteringar och därmed lättare undviker fel i kodningen.

De övriga indelningarna var betydligt lättare att göra, det var främst ämnesvalen som var en bedömningsfråga i vissa fall.

4.4 Metodologiska problem

Vi stötte på ett par problem i processen att sortera in texterna i ämnen. Då tog vi ett beslut som vi sedan konsekvent upprepade vid likadana bedömningar. Ett exempel är strejker som förekom i många texter. Även om det är en form av konflikt tycker vi det i grund och botten passar bättre in under kategorin politik än under krig/konflikt. Konflikt i detta fall får ju anses vara av betydligt allvarligare karaktär. Ett annat

exempel var vissa fall av brott. Var de med politiska motiv, exempelvis organisationer som sköt motståndare, så sorterades det in under krig/konflikt istället för brott.

Vid avgörandet om vilket land texten handlade om granskade vi hela texten och dess innehåll och gick inte bara efter rubrik och ingress.

4.4.1 Metodkritik

I vissa fall kom vi fram till att vi hade ett lite tunt underlag. Vi kan inte utesluta att slumpfaktorer och tillfälligheter påverkat resultaten. Urvalet har kanske inte varit fullständigt representativt och därför kan reliabiliteten bli lidande (Thurén, 1991). Det gäller främst Aftonbladet och då frågorna om texterna har svensk anknytning och om de är hämtade från nyhetsbyråer. Ett exempel: runt 100 utrikestexter publicerades i Aftonbladet under våra syntetiska veckor. 10 procent av dessa har svensk anknytning. Därmed har vi 10 texter som ska visa vilka ämnen och regioner som domesticerats. Därför presenterar vi bara resultatet på den totala mängden domesticering och inte ytterligare fördjupning när det gäller Aftonbladet. I andra fall där vi ansett att underlaget varit aningen tunt påpekar vi också det.

En möjlig brist i vår undersökning är underlaget, det vill säga det undersökta materialet. Vi har hela tiden tyckt att metoden är den rätta och vi ansåg från början att fler än tusen texter borde ge ett representativt resultat. Men ändå har vi kunnat se hur tillfälligheter ibland påverkat resultatet. Ett exempel är att ett ryskt statsbesök i Sverige under vår syntetiska vecka 1988 ledde till en onormalt hög andel artiklar från Ryssland. Vi har i varje sådant fall i analysen redogjort för dessa tillfälligheter och hur de kan ha påverkat resultatet.

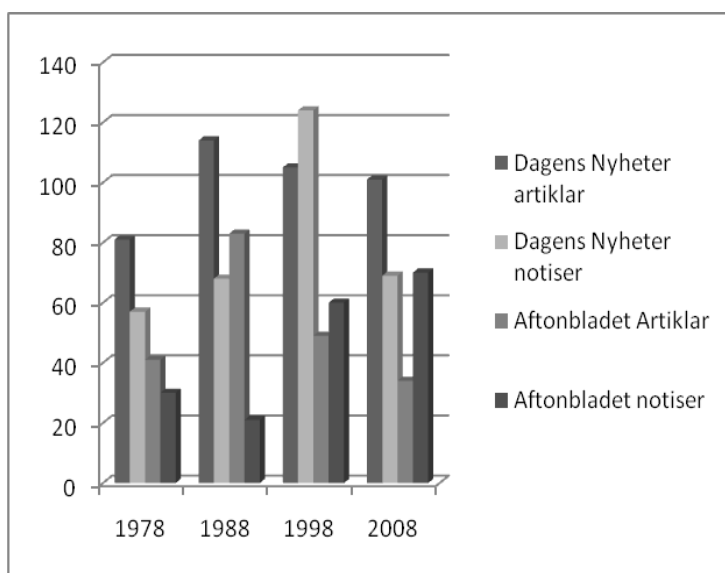
De många likheter och mönster vi stött på under analysen gör oss ändå övertygade om att resultaten i analysen totalt sett är tillförlitliga. Samtliga 1107 artiklar har ändå använts till våra huvudfrågeställningar och då tycker vi att våra data är pålitliga.

5. Resultat och analys

5.1 Antal nyhetstexter

År 1978 var det betydligt färre utrikesnyheter än de följande tre årtiondena i Aftonbladet. Från 1988 till 2008 har antalet nyheter legat stadigt på strax över 100 stycken per vecka. Men mycket har ändå förändrats.

Antalet artiklar har under de tre senaste årtiondena minskat. Från 1988 till 2008 har antalet artiklar minskat med cirka 60 procent. Samtidigt har antalet notiser ökat ungefär lika mycket. Under vår syntetiska vecka 1988 innehöll Aftonbladet exakt lika många nyhetstexter som samma vecka år 2008, 104 styck. Men innehållet har ändå blivit mindre. År 1988 bestod 20 procent av utrikesnyheterna av notiser. År 2008 bestod 67 procent av utrikesnyheterna av notiser. Mitt emellan dessa år, 1998, var det ungefär lika många nyhetstexter totalt, men då var notiserna och artiklarna nästan balanserat uppdelade 50/50. Detta visar att en långsam utveckling skett där notiserna ersatt artiklarna när det gäller utrikesnyheter i Aftonbladet. Detta kan bero på den kommersiella press som gör att utrikesnyheter kortas så att de ska gå att sälja och ge vinst (Biltreyst, 2001).

Figur 1

Antalet nyhetstexter i Dagens Nyheter och Aftonbladet under de syntetiska veckorna.

N=1107

När det gäller det totala antalet nyhetstexter i Dagens Nyheter varierar resultatet. Det finns inget tydligt mönster som visar att utrikesmaterialet ökar eller minskar. Det visar sig att året 1998 sticker ut en aning då antalet nyhetstexter det året var åtskilligt fler än både 1988 och 2008. Bakom siffrorna detta år kan skönjas en tydlig ökning av antalet notiser. Mer än hälften av materialet var notiser. Denna stora förändring verkar dock ha skiftat tillbaka. Materialet från 2008 är till synes väldigt likt det i tidningen 1988 rent antalsmässigt, sånär som på ett tiotal nyhetstexter. Artiklarna har bara blivit en aning färre. 1978 sticker ut på sitt sätt med färre antal texter och notiser såväl som artiklar.

5.2 Ämnesval i utrikesnyheterna

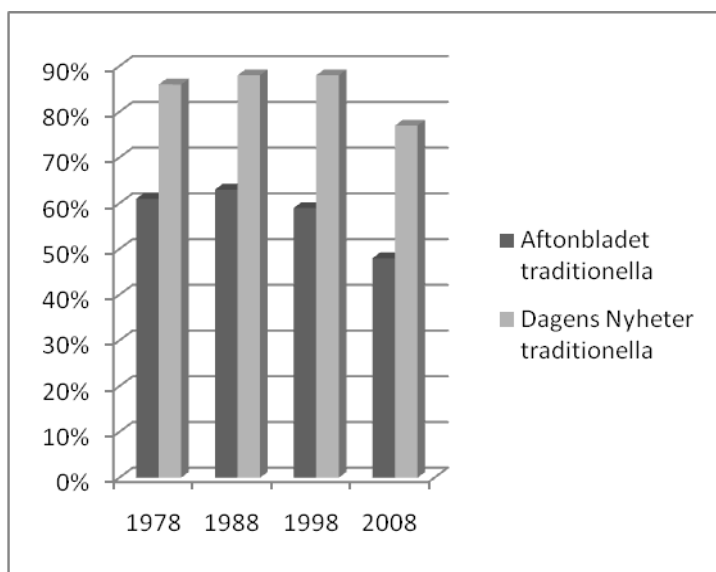
Aftonbladet

I Aftonbladet har ämnesvalen skiftat genom åren. På notisplats har politik minskat sedan 1978 precis som katastrofer/olyckor som utgör allt färre notiser idag.

Krig/konflikt och ekonomi har givits lite notisplats över tid och det traditionella ämne som främst förekommer på notisplats är brott. Brottsoctiser har ökat långsamt från årtionde till årtionde.

De traditionella ämnena utgör i Aftonbladet en växande del av innehållet i artiklarna samtidigt som de minskar stadigt på notisplats på bekostnad av de otraditionella ämnena. De otraditionella ämnena är alltså vanligast på notisplats och har varit det under de tre senare undersökta åren.

Under det senaste året utgörs två tredjedelar av notiserna av de otraditionella ämnen. Det är ändå bara ett av de otraditionella ämnena som ökat nämnvärt – kuriosa. Från att ha utgjort en knapp tredjedel av notiserna 1978 har kuriosa som ämne ökat stegvis till nästan två tredjedelar år 2008. Övriga ämnen har legat relativt stabilt över tid och kulturnotiser har minskat något. Så det är främst kuriosa som ökar ämnesmässigt i Aftonbladet. Marknadskonceptet medför att medier omvandlar traditionellt hårda nyheter till mjukare, kuriosaliknande format. På så vis undviker man komplexa nyheter och anpassar dem bättre för den kommersiella marknaden (Biltreyst, 2001). Ekonominyheter har under den undersökta tiden aldrig givits mycket plats och sedan 1988 minskar de något. Det motsatta gäller EU-nyheter. De har varit väldigt få tidigare men ett uppsving kan ses under 2008. Katastrofer/olyckor ges ungefär lika mycket plats över tid och utgör vanligtvis runt 7 % av artiklarna.

Figur 2

Andelen traditionella nyhetstexter i Dagens Nyheter och Aftonbladet.

N=766

Dagens Nyheter

I Dagens Nyheter handlade artiklarna under 1978 och 1988 främst om politik, krig/konflikt och brott. Det är fortfarande samma ämnen som dominerar men brott har ökat de senaste 20 åren medan krig/konflikt minskat något. Ämnet politik har förekommit relativt frekvent över tid och är det ämne som de flesta utrikesartiklar handlar om.

De traditionella ämnena på utrikesplats har genom årtiondena en starkt dominerande ställning i Dagens Nyheter. Procentuellt ligger de mellan 85-90 procentenheter av utbudet 1978, 1988 såväl som 1998. Det senaste året visar dock ett avvikande resultat. 2008 är de traditionella ämnena fortfarande dominanta, men de har minskat till 77 procent av nyheterna på. Det är kategorier som Miljö, Mänskliga rättigheter, Kuriosa och Hälsa/livsstil som ges mer utrymme. Bakomliggande orsaker kan vara den dåvarande debatten om hur människor behandlades i OS-värdlandet Kina och den rådande miljöfokuseringen i medievärlden.

Generellt är det ämnena Krig/konflikt, EU/EG samt Ekonomi som visar tydligast ökar mest 1998. Anledningen till att Krig/konflikt ökade kan vara att kriget i Mellanöstern då var upptrappat och fick mycket utrymme. Att vissa kategorier ökar under vissa perioder kan bero på tillfälligheter. Vissa händelser i världen leder till att det rapporteras intensivt om samma ämne från samma region under perioder. Huruvida det långsiktigt eller kortsiktigt fokuserats mer eller mindre på denna typ av nyhet blir därför svårt att dra några slutsatser om i en sådan här undersökning. Ett annat exempel

är att EU-nyheterna ökar 1988, vilket kan ha att göra med att Sverige bara några år tidigare gått med i EU.

Ekonominyheterna blir fler men kortare. Notiserna blir allt fler medan artiklarna blir färre. Dagens Nyheter har satsat på en speciell ekonomidel vilket i förlängningen rimligen ökar de ekonomiska utrikesnyheterna. Detta framstår som ett rimligt antagande då 2008 års tidning innehåller mycket ekonominyheter. Vidare finns det en viss trend som framhåller att kuriosamaterialet i Dagens Nyheter ges allt mer utrymme. Detta gäller framförallt notiser. Den stora skillnaden i detta hänseende kan skådas 1998 då materialet ökade med cirka fem procent. Denna ökning är bibehållen den syntetiska veckan 2008.

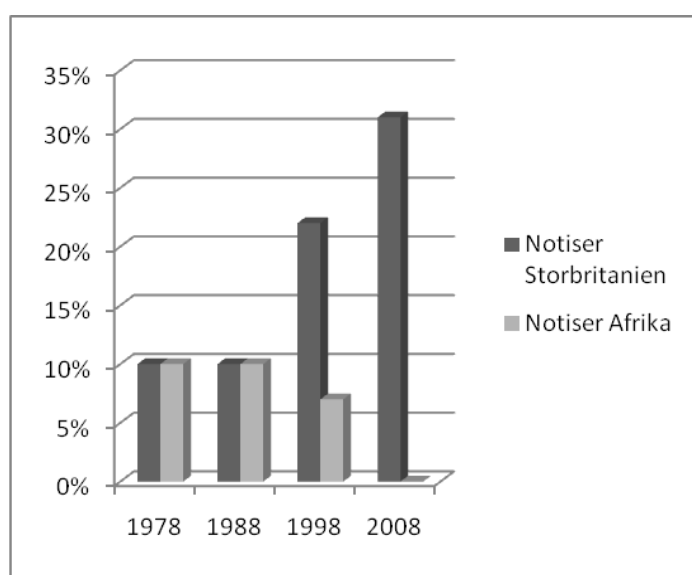
5.3 Regionval i utrikesnyheterna

Aftonbladet

Nyheter från Storbritannien har varit vanliga i Aftonbladet genom åren. Under 1978 var 20 procent av utrikesnyhetsartiklarna från Storbritannien men sedan dess har det legat under 10 procent. Däremot ökar andelen notiser från Storbritannien successivt. Från att 10 procent av utrikesnotiserna handlade om Storbritannien 1978 handlade år 2008 en tredjedel av notiserna om Storbritannien.

Norden skrevs det mycket om under 1978 men sen dess har det minskat ordentligt och rört sig mellan 6-8 procent av det totala utbudet av utrikesnyheter.

Övriga Europa har konstant förekommit ganska frekvent i utrikesnyheterna, mellan 10-20 procent av nyheterna och 7-13 procent av notiserna handlar om Övriga Europa.

Figur 3

Andelen notiser i Aftonbladet som varit från Storbritannien och Afrika.

N=49

Afrika är den plats som kommit att negligeras i Aftonbladet. 1978 utgjordes en tiondel av utrikesnyheterna av texter om Afrika. Den mängden har sedan successivt minskat och under vår syntetiska vecka år 2008 förekommer inte en enda text om Afrika. Sydamerika har täckts jämnt genom årtiondena. Ungefär 5 procent av utrikesartiklarna är från Sydamerika och det har sett likadant ut under samtliga våra nedslag. Även Nordamerika har täckts förhållandevis jämnt över årtiondena och det är marginellt fler nyheter som handlar om Nordamerika. Oceanien är en plats det varit tyst om under 1978 och 1988 men det har börjat dyka upp enstaka notiser under 1998 och 2008.

5.3.1 Flitig rapportering om USA

Mycket notiser i Aftonbladet handlar om Asien. Totalt skrevs det ungefär lika mycket om Asien som Afrika under 1978 och 1988 men de två senare åren har Asien ökat lite medan Afrika försvunnit helt. Under 1998 skrevs det väldigt mycket om Asien, men det berodde på en pågående artikelserie om Nordkorea.

Rapporteringen från Mellanöstern har legat konstant från 1988 till 2008. Den är ungefär lika stor som från Asien med skillnaden att rapporteringen från Mellanöstern oftare resulterar i artiklar än notiser. Rapporteringen från Mellanöstern ökade under 1988, vilket vi antar den gör då och då när oroligheterna blossar upp.

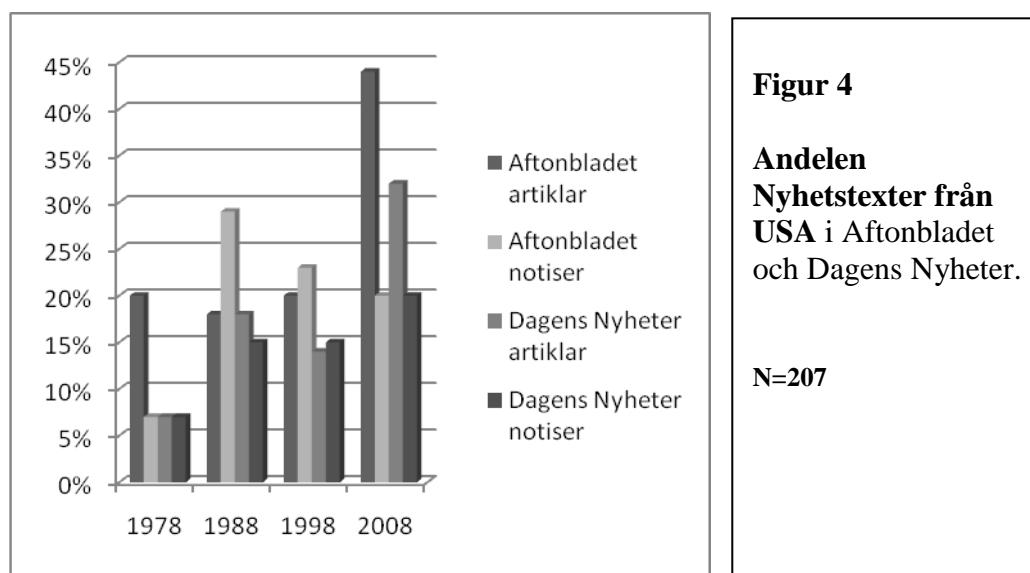
Under alla de undersökta åren har det skrivits mycket om USA. Runt 20 procent av utrikesnyhetsartiklarna handlade om USA under våra veckor 1978, 1988 och 1998. År 2008 sköt den upp ända till 44 procent, alltså handlade nästan hälften av alla utrikesartiklar om USA. Det beror dock till viss del på att 2008 varit ett valår med ett mycket uppmärksammat presidentval i USA. Från 1988-2008 är också 20-29 procent av utrikesnotiserna om USA.

Andelen artiklar från Europa som helhet sjönk mellan 1978-1998 från 55 till 38 procent där det ligger även år 2008. Under samma period ökade andelen artiklar från Övriga världen från 20 till 41 procent. Under samma period var andelen nyheter från USA konstant runt 20 procent.

Det undersökta året 2008 var ett valår i USA och vi ser att antalet artiklar därifrån mer än fördubblades, men andelen artiklar från Europa låg kvar på samma nivå. Däremot rasade andelen nyhetsartiklar från Övriga världen. Alltså skedde den ökade USA-bevakningen på bekostnad av bevakningen av Övriga Världen.

När det gäller notiser har fördelningen varit sig lik 1988, 1998 och 2008. Ungefär hälften kommer från Europa och en fjärdedel vardera från USA och Övriga Världen. En förändring har skett från 1978 och det är att notiserna från USA ökat på bekostnad av notiser från både Europa och Övriga Världen.

Rapporteringen från USA och Europa är hela tiden överlägsen rapporteringen från övriga världen.

Dagens Nyheter

I Dagens Nyheter utrikesmaterial är de geografiska skillnaderna i många fall försumbara. Några konkreta skillnader är svåra att fastslå när det gäller de flesta regionerna. Bilden som framställs är att det med vissa undantag för speciella händelser tycks förmedlas ett relativt samstämmigt utbud under de olika årtiondena. Det blir tydligt att speciella händelser från regionerna Asien, Afrika, Sydamerika och Mellanöstern tar en viss plats i anspråk och att det samma gäller Europa och USA. När det har hänt något exceptionellt som medierna uppmärksammar i till exempel Asien så tycks detta inte leda till att Europa och USA får mindre utrymme i utrikesnyheterna. Istället är det de mer fjärran kontinenterna som ges mindre

utrymme. Som exempel kan nämnas kriget i Mellanöstern som fick mycket plats i tidningen 1988. Då gavs istället Afrika och Asien mindre plats i tidningen. Lika tydligt är sambandet 2008 då Asien får mycket publicitet på grund av Kinas stundande OS. Då ges Afrika och Mellanöstern i gengäld mindre utrymme. Likaledes fick Europa mindre utrymme under den syntetiska veckan 2008 till förmån för USA. Detta beror förmodligen till stor del på det stundande valet i landet. Europa fick innan detta år förhållandevis mycket plats i utrikesnyheterna, omkring 40 procent av utrikesmaterialet berörde Europa. Detta år fick de dock mindre plats, endast 25 procent av artikelmaterialet och 39 procent av notismaterialet i tidningen handlade om Europa. Den ökning av utrikesnyheter från regionen som vi valt att benämna övriga Europa har här avstannat. Nyheterna om Europa gav läsarna information om flera länder 1998 medan de under 2008 koncentrerats mer kring de större nationerna som Tyskland och Ryssland.

5.4 Regioners samband med ämnen

Aftonbladet

Utrikesnyheter från Asien handlade under 1978 mest om krig/konflikt men sedan flyttades fokus och under de kommande åren handlade det allra mest om kuriosa följt av politik. Under de senare åren 1998 och 2008 har det även förekommit texter om brott, vilka inte förekom alls tidigare. Katastrofer/olyckor och ekonomi har det skrivits en del om men det har fått böja sig för krig/konflikt och det följande året för kuriosa. Kuriosa är dock nästan uteslutande det otraditionella ämne det handlar om när det gäller nyheter om Asien.

Nyheter om Afrika handlade 1978 främst om traditionella ämnen i ordningen krig/konflikt, politik och ekonomi som tillsammans utgjorde tre fjärdedelar av innehållet. Året därpå handlade det än mer om de traditionella ämnena, men då lite mer fördelat mellan ämnena. Det var mindre politik och ekonomi och året därpå var det ingen ekonomi eller politik alls. Då hade kuriosa dock tagit över och utgjorde 60 procent av innehållet om Afrika medan resten utgjordes av brott och krig/konflikt. Även när det gäller Afrika har alltså traditionella ämnen som politik och ekonomi gett plats för kuriosa, medan krig/konflikt fortsatt är ett vanligt ämne från Afrika.

Från Sydamerika kommer inte så många texter, men sett över tid har nästan alla texter om Sydamerika handlat om de traditionella ämnena. Fokus har från 1978-1988 förflyttats från krig/konflikt till brott under åren 1998-2008 då hälften av texterna från Sydamerika handlar om brott.

När det gäller Nord- och Centralamerika är det svårt att urskilja några mönster. Men nyheter därifrån behandlar inte övervägande traditionella ämnen som nyheter från övriga regioner. Här finns en större del otraditionella nyheter, främst miljö och kuriosa.

Nyheter om Mellanöstern handlar nästan uteslutande om traditionella ämnen. 1978 rörde nyheterna politik, men sedan dess ser det likadant ut varje undersökt år: Krig/konflikt dominerar med några inslag av politik. 1988 handlade 80 procent om krig/konflikt, 1998 ungefär 60 procent och år 2008 75 procent. År 2008 var politik det enda ämne som förekom utöver krig/konflikt.

5.4.1 Den industrialiserade världen

Från USA kommer ett ganska varierat utbud av nyheter. Sett över tid är ungefär hälften av nyheterna om traditionella ämnen och hälften om otraditionella. I USA har de omskrivna ämnena varit ganska lika över tid och fokus har inte förflyttats mycket. De traditionella ämnena brukar alltså utgöra hälften av nyheterna om USA. De domineras främst av brott, följt av politik. Från 1988 har även ekonomi förekommit till viss del. De otraditionella ämnena brukar utgöra andra hälften av nyheterna om USA. Kuriosa har varit det vanligaste av de otraditionella ämnena samtliga fyra år. Det har dessutom ökat. 1978 och 1988 utgjorde det cirka 20 procent av samtliga nyheter. 1998 var siffran 43 procent och 2008 31 procent.

Hälsa/livsstil är det näst vanligaste otraditionella ämnet men det ligger bra långt efter kuriosa.

Nyheter om Storbritannien är oftast av otraditionellt innehåll. Vartenda undersökt år har mer än hälften av utrikesnyheterna om Storbritannien handlat om otraditionella ämnen, med en topp 2008 då hela 83 procent av nyheterna handlade om otraditionella ämnen. 1978 var det vanligaste ämnet hälsa/livsstil. Sedan dess har det främst handlat om brott och kuriosa med klar majoritet av kuriosa. 2008 var det 75 procent kuriosa.

Det är främst dessa två ämnen som dominerat men under 1998 var det stor spridning på ämnena. Det är väldigt få texter som handlar om politik, ekonomi eller krig/konflikt från Storbritannien.

Nyheter från Norden har relativt stor ämnesspridning och det är svårt att urskilja mönster. Det som går att se är att det under de senare åren 1998 och 2008 handlat mest om brott och politik. Det går också att se att det blivit vanligare med traditionella ämnen.

Vi sorterade in Frankrike och Tyskland som egna regioner. Men underlaget i Aftonbladet var litet och visade inga direkta mönster, därför sorterade vi in det med Europa utan Storbritannien och Norden för att istället ha ett bättre underlag och få en bättre bild av övriga Europa.

Nyheter från Europa, utan Norden och Storbritannien, dominerades totalt av de traditionella ämnena under 1978, de utgjorde 93 procent av innehållet. Det var främst fokus på politik, nästan två tredjedelar av alla texter handlade om politik. 1998 är det ett lätt övertag av traditionella ämnen. Här har både kuriosa och brott kommit upp sig och tillsammans utgör de två ämnena drygt hälften av innehållet. Det ämne som följer är EU/EG-nyheter vars andel växer långsamt med tiden. 2008 ser det nästan likadant ut. Lätt majoritet traditionella ämnen; kuriosa och brott utgör tillsammans 44 procent, följt av EU/EG på 17 procent och resten utstrött över olika ämnen.

Vi kan se att politik varit det vanligaste ämnet men att det minskat till att bara utgöra runt en tiondel av innehållet om Europa. Istället har det gett plats åt EU/EG-nyheter som långsamt vuxit sig fram och blivit populärare än politik i Aftonbladet under 1998 och 2008. Vi kan också se att brott och kuriosa varit de klart vanligaste ämnena de senaste två undersökta åren och att det ständigt finns ett litet inslag av hälsa/livsstilsnyheter från Europa. Krig/konflikt var ett ämne som brukade utgöra runt en tiondel av innehållet men under 2008 fanns det inte en text om krig/konflikt i Europa.

Dagens Nyheter

Politik är det ämne som det genom årtiondena skrivits klart mest om i tidningen när nyheterna har att göra med Asien. Dock har det skett en minskning det senaste året. Från att drygt en tredjedel av nyheterna om Asien handlade om politik 1978, 1988 och 1998 var det bara 13 procent 2008. Motsatt utveckling har skett med Ekonominyheterna från regionen, de har stegvis ökat. Krig/konflikt förekom oftare under de tidigare årtiondena. 1988 handlade en tredjedel av artiklarna om Asien om Krig/konflikt. Mänskliga rättigheter är ett ämne som givits mycket utrymme när det gäller Asien.

Afrika representeras till största del av Krig/konflikt-nyheter i Dagens Nyheter. Genom årtiondena har denna kategori stått för över hälften av nyheterna, med undantag för 1988. Detta år var å andra sidan väldigt få artiklar om Afrika överhuvudtaget. Det tycks inte vara någon annan kategori som anses vara intressant nog att ersätta med när det inte är någon konflikt i vardande. Bristen på kulturell närhet gör att det krävs mer omfattande mänskliga och materiella förluster för att händelser ska uppmärksammas (Van Ginneken, 1998). 1978 hade hela 77 procent av nyheterna med någon form av krig eller konflikt att göra.

Politik är det ämne som är näst vanligast. Det skrivs allt mer om afrikansk politik. 2008 handlade nästan 15 procent av artiklarna om politik. Det bör dock tilläggas att de två ämnena krig/konflikt och politik tenderar att vidröra varandra då någon sorts konflikt inom politikens ramar ofta förekommer.

Ämnen som annars har fått förhållandevis mycket utrymme är Bistånd och Katastrofer/olyckor. Ett mönster som annars går att skönja är att nyheterna sprids ut allt mer över de olika ämnena.

5.4.2 Fokusering på politik i Europa

Nord- och Centralamerika har genom årtiondena inte fått så mycket utrymme i Dagens Nyheter. I det material som förmedlats så är det dock två kategorier som sticker ut. Under de två första undersökta åren så är det framförallt Krig/konflikt som är mest frekvent. Mellan 20-40 procent av artiklarna handlar om krig/konflikt. Dessa har ofta handlat om konflikter som ägt rum i Centralamerika. Under 1998 och 2008 är det istället politik som det tycks skrivas klart mest om. Runt 70 procent av texterna handlar om politik de två åren.

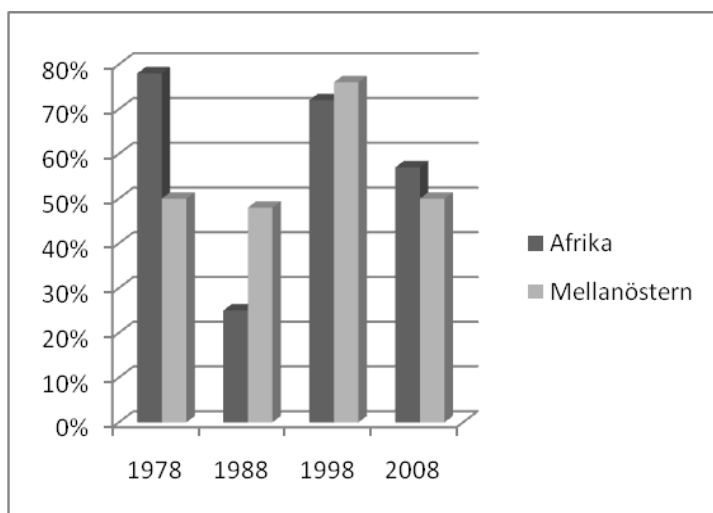
Nyheter från Ryssland har till stor del handlat om Politik under de gångna årtiondena. Med undantag för 1998 så har mer än hälften av artiklarna berört politik. Krig/konflikt, Ekonomi och brott är annars de ämnen som förekommit mycket. Några tydliga ökning eller minskningar är dock svåra att se. Det förefaller dock som att intresset för regionen generellt har mattats.

Det som förmedlas från Storbritannien i Dagens Nyheter har till största del med Politik eller Ekonomi att göra. När EU/EG blev ett mer aktuellt ämne i de svenska tidningarna 1998 så handlade en stor del av artiklarna om Storbritannien om EU/EG.

Utrikesrapporteringen från Tyskland har en stor ämnesspridning de undersökta åren. Det framstår som att Politik, Ekonomi, EU/EG och Brott är de ämnen som förmedlas om Tyskland.

Frankrike har under årtiondena förekommit i tidningen när det gäller Politik och Ekonomi. Dessa kategorier står för ungefär hälften av nyheterna om landet. Även brottsnyheter från Frankrike är relativt vanliga i Dagens Nyheter.

I nyheterna som rör Övriga Europa (utan Norden, Storbritannien, Ryssland, Frankrike och Tyskland) har genom årtiondena en klar fokusering på politik varit tydlig. 1978 var den inte överdrivet framträdande men sedan har den vuxit fram tydligt. De kommande årgångarna har de politiska nyheterna givit plats åt EU/EG-nyheter. De har fått mycket plats, vilket resulterar i att ungefär hälften av nyheterna från Övriga Europa är av politisk natur under de tre senaste årtiondena. I övrigt är Ekonomi- och brottsnyheter vanliga. Framförallt ekonominyheterna ökar allt mer.

Figur 5

Andelen Krig/Konfliktnyheter i Dagens Nyheter.

N=94

Nyheter om Mellanöstern har genom årtiondena mestadels handlat om krig och konflikter. Detta är det klart dominerande ämnet i utbudet från regionen. Ungefär hälften av artiklarna under de undersökta veckorna, med undantag för 1998 då siffran var 76 procent, har handlat om krig eller konflikter. Precis som i fallet med Afrika så är en del av de politiska nyheterna av sådan karaktär att de även vidrör konflikter. De har sitt ursprung däri. Politiknyheter har möjligen därför förekommit ofta, vanligtvis handlar omkring 20-30 procent av artiklarna om politik. Själva utbudet tycks ha mycket att göra med hur pass intensiva konflikterna i regionen är.

Den största ämnesspridningen finns i rapporteringen om USA. Framförallt är det stor spridning mellan de otraditionella nyheterna. Vanliga ämnen är miljö, hälsa/livsstil och kuriosa.

Utrikesnyheterna om USA berör annars ofta ekonomi. 1978 var rapporteringen inte så omfattande, men sedan 1988 har procentsatserna rört sig kring 35 procent. I övrigt är Politik och Krig/konflikt ämnen det skrivs mycket om. Särskilt ofta förekommer politiknyheter år 2008 vilket har att göra med det stundande amerikanska valet.

När det rapporteras om Norden är de dominerande ämnena Politik och Ekonomi. Siffrorna varierar väldigt från år till år men det är tydligt att dessa ämnen sticker ut från en region som annars tycks ha en relativt bred nyhetsbas. Otraditionella ämnen, till exempel hälsa och livsstil genererar en del artiklar.

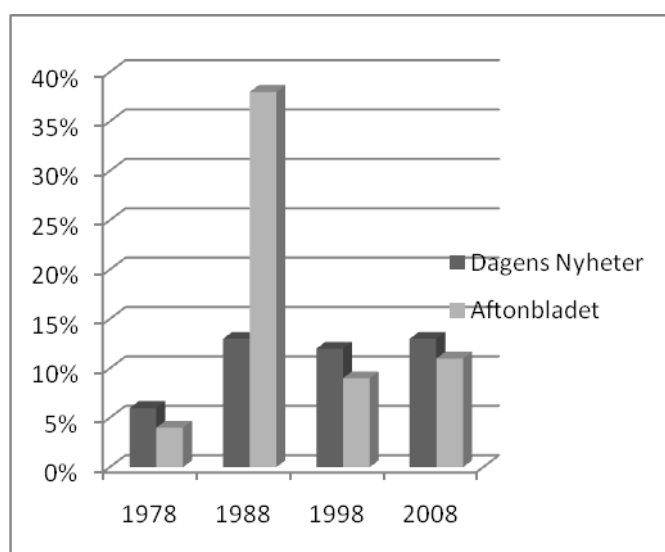
Nyheter från Sydamerika ges inte så stort utrymme bland utrikesnyheterna. När de väl förekommer så är det ofta frågan om politik eller krig/konflikt. Regionen uppmärksammas i regel bara när det har skett någon form av händelse utöver det vanliga i form av till exempel en politisk konflikt.

5.5 Domesticeringen av utrikesnyheter

Aftonbladet

I undersökningen har vi vidare kartlagt hur stor del av nyhetstexterna som har svensk anknytning, eller har domesticerats för att göras begripliga och relevanta för publiken. Under 1978 förekom domesticering som minst. Bara 4 procent av utrikesnyhetstexterna anknöt till svenska förhållanden eller personer. 1988 hade siffran stigit ordentligt till 38 procent. En anledning är att det inför Sovjetledarnas besök i Sverige publicerades många artiklar som behandlade förhållandet Sverige/Sovjet och därmed blandades svenska förhållanden in i texterna. Det var också en artikelserie om Sveriges inblandning i Israel-konflikten. Under samma period handlade många texter om ekonomi, samtliga med svensk anknytning. Under åren 1998 och 2008 var andelen texter med svensk anknytning åter nere på 9 respektive 11 procent.

Underlaget har varit lite tunt i Aftonbladet för att visa ytterligare mönster när det gäller domesticeringen. Men en sak vi kunnat se när det gäller ämnesvalen är att ekonomi gärna domesticeras. Sedan 1988 har fler än hälften av texterna om ekonomi haft någon form av svensk anknytning.

Figur 6

Andelen nyhetstexter med svensk anknytning i Dagens Nyheter och Aftonbladet i procent.

N=142

Dagens Nyheter

I Dagens Nyheter har andelen artiklar med svensk anknytning varit mer eller mindre oförändrad under de tre senare nedslagen. 1978 ligger antalet texter med svensk anknytning på ungefär fem procent, de andra åren har 11-13 procent av texterna haft svensk anknytning. När det gäller samband över tid tycks denna syn på utrikespolitiken i övrigt inte lämna några riktigt konkreta besked i vår undersökning. Svenskanknytningen varierar ofta mycket beroende på vilket år som framställs. Det är främst nyheter från Norden som tenderar att sammankopplas med Sverige. Detta beror förmodligen på den geografiska närheten. Nyheterna från USA tenderar också väldigt ofta att ha med Sverige att göra under vissa perioder. Utrikesnyheterna från de tre stora och betydande regionerna Afrika, Asien och Europa har genom åren haft förhållandevis lite material som anknyter till Sverige.

Mellanöstern är den region där nyheterna har minst svensk anknytning. Bortsett från år 1998 då siffrorna visar på över genomsnittet så är siffrorna låga. Detta kan ha att göra med ämnesvalen. Merparten av nyheterna från Mellanöstern har nämligen med Krig/konflikt att göra och de har i väldigt få fall någon svensk inblandning. Nyheterna anses tydligen som tillräckligt läsvärda ändå eftersom Mellanöstern är en väl representerad region i Dagens Nyheter.

Krig/konflikt är tillsammans med Katastrofer/olyckor de ämnen som i minst utsträckning anknyter till Sverige. De ämnesval som har mest svensk anknytning är EU/EG, Ekonomi samt de otraditionella ämnena Miljö och Historia. Att EU-politiken anknyter till Sverige är inte förvånande, eftersom Sverige är en del av EU och därmed står under EU:s inflytande. Att miljöartiklar ofta domesticeras är logiskt eftersom miljöproblemen i allra högsta grad är globala.

5.7 Tidningarnas användning av nyhetsbyråer

Aftonbladet

Publicerade utrikesnyheter som var hämtade från nyhetsbyråer ökade från 1978 till 1998. År 1978 var 13 procent köpta, 1988 var siffran 21 procent och år 1998 kom 30 procent från nyhetsbyråer. Men år 2008 sjönk andelen ordentligt ner till 12 procent. Vi vet inte varför men har funderat över om det kan bero på att Aftonbladet istället börjat skriva om texter och medvetet låtit bli att ange källan.

På senare tid kommer fler ekonominyheter från nyhetsbyråer, runt en fjärdedel, medan nästan alla var egna under de tidigare årtalen. Lite mindre än en tredjedel av nyheterna om Politik, Krig/konflikt och Katastrofer/olyckor köptes in tidigare men år 2008 är ingen sådan nyhet hämtad från nyhetsbyråer (om man får tro texternas byline).

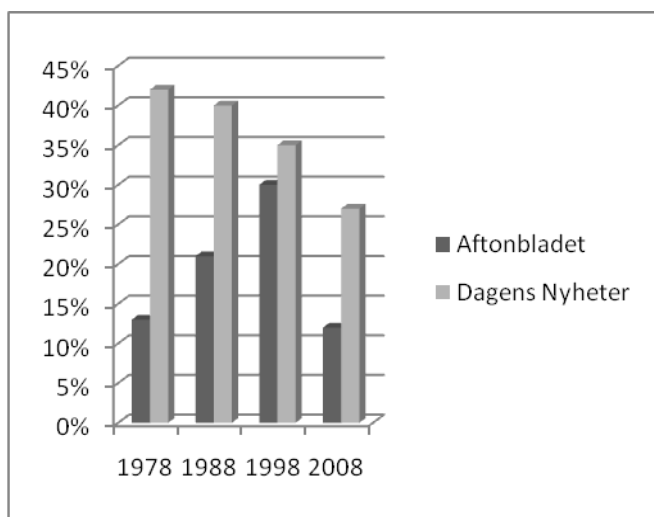
Mellan 10-20 procent av brottsnyheterna hämtas årligen från nyhetsbyråer medan inga EU-nyheter och nästan inga Person/porträttsnyheter hämtas från nyhetsbyråer. Inom övriga ämnen köps nyheter in sporadiskt.

Väldigt få av nyheterna som är köpta från nyhetsbyråer är från länder geografiskt eller kulturellt nära Sverige. Från USA och Europa har Aftonbladet producerat fler egna nyheter än från exempelvis Mellanöstern och Asien. Det har dock köpts färre nyheter från Asien under 1998 och 2008 än tidigare. Det kan finnas samband med den teknologiska utvecklingen som gör att nyheter och information cirkulerar snabbare (Jansson, 2004). Därmed blir det lättare att hitta nyheter digitalt.

Mellanöstern är den region i Aftonbladet som representeras med störst andel nyheter från byråer. Under 1978-1998 köptes mer än hälften av nyheterna av byråer. Under 2008 köptes däremot ingen nyhet därifrån.

Nyheter om Nordamerika (utan USA) och Sydamerika köptes inte ofta förr men idag köps en stor del av nyheterna därifrån.

Ifrån Afrika rapporterade Aftonbladet mycket själva förr, men under 1998 köptes nästan hälften av nyheterna av nyhetsbyråer. De få nyheterna som handlade om Oceanien under något av åren var alla hämtade från nyhetsbyråer.

Figur 7

Andelen nyhetstexter med Nyhetsbyrå som källa i Aftonbladet och Dagens Nyheter i procent.

N=334

Dagens Nyheter

Det är tydligt att utvecklingen i Dagens Nyheter går mot en allt större produktion av eget material på utrikessidorna. Skillnaderna från år till år har visserligen inte varit omvälvande men de har hela tiden gått åt samma håll. 42 procent av utrikesnyheterna under den syntetiska veckan 1978 har blivit 27 procent 2008. Minskningen gäller alla ämnen i allmänhet men Politik och Ekonomi i synnerhet. År 2008 var runt 20 procent av artiklarna om politik och ekonomi hämtade från nyhetsbyråer. År 1978 var 47 procent av texterna om politik och 68 procent av texterna om ekonomi köpta. Dagens Nyheter har under åren haft en korrespondent i Israel som rapporterat om oroligheterna där, medan de inte alls haft utrikeskorrespondenter utplacerade i Afrika lika regelbundet.

Under 1978 var det nyheter från Sydamerika, Asien och Afrika samt USA som till största del hämtades från nyhetsbyråer. Områden som representerades med mycket eget material var Norden och Mellanöstern. De låga siffrorna i dessa regioner har förmodligen att göra med att utrikeskorrespondenter prioriterades där.

År 1988 är situationen relativt likartad. Nyheter om Sydamerika, Asien och Afrika är till största del köpta av nyhetsbyråer. I alla tre fallen ligger procenthalten över 60. Då ska det ändå tas i beaktning att en del av artiklarna i de fallen är ledare eller krönikor. En tydlig förändring detta år kan ses i nyheterna från USA och Europa. I dessa regioner har andelen köpt material minskat. Framförallt USA tycks ha prioriterats till en högre grad under detta år. 15 procent mer av texterna är tidningens eget material. 1998 är nyheterna om Europa allt oftare egenproducerade. De fjärran kontinenterna är fortfarande lågt prioriterade av tidningen. Dock verkar även dessa prioriteras mer av

tidningen. Ungefär hälften av materialet om Afrika och Asien är producerat av egna skribenter.

Tendensen att prioritera USA och Europa är dock som tydligast i Dagens Nyheter under veckan 2008. Bara omkring 20 procent av materialet om USA och Europa är hämtat från en nyhetsbyrå. Detta år är det tydligast att eget material prioriteras. Det syns exempelvis på nyheterna om Asien där endast 17 procent är från nyhetsbyråer. I detta fall bör dock påpekas att de stundande Olympiska spelen resulterade i en intensivare bevakning av området. Mer talande är kanske därför siffrorna som har att göra med Afrika, de visar att bara en tredjedel av stoffet är från en nyhetsbyrå. Ett undantag 2008 är nyheterna om Norden. Dessa är till skillnad från de tidigare åren inte i lika stor grad egenproducerade. Nästan två tredjedelar av nyheterna hämtas från nyhetsbyråer under detta år.

5.7 Sammanfattning av resultat

I en jämförelse kan det konstateras att antalet nyhetstexter legat relativt stabilt under de tre nedslagen 1988, 1998 och 2008. 1978 var det färre utrikesnyheter i båda tidningarna. Dock har materialet sedan 1988 minskat i Aftonbladet. Inte i antal texter utan i mängd, eftersom notiser ersätter artiklar i allt större utsträckning.

Det bör dock tas i beaktande att detta tidiga år så hade tidningarna betydligt färre sidor. Hur stor del utrikesnyheterna utgör av den totala andelen nyheter i tidningarna har vi inte kunnat ta hänsyn till i undersökningen.

Den minskning som forskare visat (Tomlinson, 1999; Hannerz, 2004 och Krüger, 1997) gälla för amerikanska såväl som europeiska tidningar tycks inte vara av samma omfattning i de svenska tidningarna. Istället för den halvering av utrikesnyheter i amerikanska tidningar som framställs av Utley (1997), så råder en klart mindre förändring i Aftonbladet och i Dagens Nyheter råder närmast status quo.

Genom åren har Dagens Nyheter haft ett klart större antal utrikesnyheter än Aftonbladet. Det står framförallt klart att artiklar är vanligare i Dagens Nyheter utbud. Med undantag för 1988 så är antalet artiklar mer än dubbelt så många i Dagens Nyheter än i Aftonbladet och skillnaden verkar bli allt större med tiden. Denna tendens är som mest tydlig år 2008 då Aftonbladet endast har en tredjedel så många artiklar. Bakom denna tendens ligger Aftonbladets utveckling mot fokusering på

notiser. Under samma år har faktiskt de båda tidningarna nästan exakt lika många notiser i sina utrikesnyheter. Aftonbladets strategi tycks vara kortare, mer ytliga nyheter. En sorts prioritering som kan härledas till det tänkesätt som Kovach & Rosenstiel (2001) gör gällande för amerikansk mediestrategi. Att förmedla nyheter bara precis så kort att det går att förstå sammanhanget. Inte ge läsarna ökad förståelse och förmåga att se större sammanhang, utan istället ge dem kortfattad och ytlig information om många händelser. Dagens Nyheters utbud har inte nischat sig på samma sätt. De tycks fortfarande se vikten med nyheter som är mer djuplodande.

5.7.1 Skillnad i strategier

Det framgår tydligt att Aftonbladet genom åren haft ett tydligare fokus på otraditionella ämnen jämfört med Dagens Nyheter. De otraditionella ämnen har ökat i Aftonbladet genom åren. Denna form av prioritering kan möjligen ha influerat Dagens Nyheter. Det senaste året har tidningen publicerat allt fler lättillgängliga och otraditionella nyheter. Dock är det fortsatt stor skillnad på tidningarna i detta avseende.

Vidare framkommer en tydlig skillnad mellan tidningarna vad gäller Ekonominyheter. Detta ämne har sakta fått mindre utrymme i Aftonbladet medan utvecklingen gått åt motsatt håll i Dagens Nyheter. Denna divergerande fokusering bör rimligen ha att göra med Aftonbladets mer ytliga och lättillgängliga strategi. Ekonominyheterna är ofta av komplex natur och tidningen bortprioriterar därför dem.

Det framgår tydligt att Aftonbladet genom årtiondena har haft ett snävare fokus på nyheter från västvärlden och då framförallt USA och Storbritannien.

Dagens Nyheter har generellt ett bredare fokus. Skillnaderna som framgår beroende på de olika regionerna tycks i det stora hela ske efter ett naturligt mönster. Nyheter från USA kan ett år ersätta nyheter från Europa och tvärtom. Det samma gäller Övriga världen, där en ökad rapportering om en region kan ske på bekostnad av en annan region. Någon konkret ökning i det stora hela är svår att skönja. Dagens Nyheter har visserligen ett tydligt fokus på USA år 2008 men orsaken är troligen det stora antalet politiska nyheter om presidentvalet.

I Aftonbladet går det däremot att se en tendens: Storbritannien och USA får allt mer plats på bekostnad av till exempel Afrika och Norden.

5.7.2 Likheter med amerikanska tidningar

I de två tidningarna finns stora likheter i hur Övriga världen framställs.

Utrikesnyheterna om Afrika handlar i båda tidningarna till övervägande del om traditionella ämnen. Det är klart mest Krig/konflikt följt av Politik. Vidare är Katastrofer/olyckor relativt vanligt liksom brott.

Även i Mellanöstern är det dominerande ämnet Krig/konflikt följt av Politik. Det krävs med andra ord stora unika händelser för att nyheter från de geografiskt och kulturellt avlägsna regionerna ska ges plats i tidningarna. Det är väldigt vanligt att det krävs en händelse om Krig/konflikt för att den ska uppmärksammas (Westerståhl & Johansson, 1994). Detta kan i sin tur bidra till att krig och konflikter uppfattas som överexponerade i medierna (Van Ginneken, 2004).

Förutom Krig/konflikt är det dominerande ämnet i båda tidningarna Politik. Därefter står Ekonomi för en ledande procentuell del i Dagens Nyheter och Kuriosa för motsvarande i Aftonbladet. Enligt Volkmer (2001) är Krig/konflikt, Politik och Ekonomi de dominerande ämnena i Amerikanska tidningar, samma ämnen som prioriteras av Dagens Nyheter.

För övrigt verkar dock de amerikanska tidningarna ha en större andel nyheter om otraditionella ämnen. I Aftonbladet är det visserligen mycket Kuriosanyheter men väldigt få nyheter om Miljö, Mänskliga rättigheter etc. När det gäller just de otraditionella ämnena så förekommer de väldigt ofta i rapporteringen om USA. Att nyheter från USA handlar om Kuriosa och Hälsa/livsstil är vanligt i både Aftonbladet och Dagens Nyheter.

För båda tidningarna gäller även att nyheter om Europa utan Storbritannien främst har handlat om politik genom årtiondena, men att EU/EG-nyheter vuxit sig starkare och tagit nyhetsplats från Politiken.

En tydlig skillnad mellan tidningarna finns i rapporteringen från Storbritannien. I Dagens Nyheter skrivs det i väldigt stor utsträckning om traditionella nyheter medan det i Aftonbladet främst skrivs om otraditionella ämnen som Kuriosa och Hälsa/livsstil. Detta ämnesval i Aftonbladet kan kopplas till forskning om kulturell närhet som gör gällande att nyheterna som förmedlas styrs mer av regionen där händelserna inträffar än själva händelserna. Det kulturellt likartade får större plats i medierna än det som läsarna förmodas ha svårt att relatera till (Van Ginneken, 1998; Galtung & Ruge, 1965; Westerståhl & Johansson, 1994).

5.7.3 Ekonomi ett domesticerat ämne

Domesticeringen av utrikesnyheter har blivit vanligare i både Aftonbladet och Dagens Nyheter de senaste årtiondena. Men ökningen ser inte ut att fortsätta, istället har den stagnerat det senaste året.

Den stora ökningen syns mellan åren 1978 och 1988 då procentsatsen i båda tidningarna ökade. Sedan dess har runt en tiondel av utriketexterna i båda tidningarna anknytning till någon svensk person, situation eller företeelse. Ökningen av domesticeringen följer tidningarnas kommersialisering enligt Biltereyst (2001). För att göra en nyhet mer relevant och säljbar för den nationella publik som är tidningarnas målgrupp så är det effektivt att anknyta till någon svensk företeelse eller person. Detta ger en känsla av tydligare kulturell närhet.

Det ämne tidningarna främst domesticerar är Ekonomi. Att de ekonomiska nyheterna i allt större utsträckning kan kopplas ihop med Sverige har förmodligen med den globala ekonomin att göra. Det ekonomiska klimatet i världen har blivit mer enhetligt och det har uppstått en världsmarknad där Sverige, liksom alla andra nationer, är en del av marknaden. Därför gör medierna ofta någon form av anknytning till affärshändelser. Den globaliserade ekonomin gör att händelser nästan var som helst i världen kan få betydelse för Sverige och därför har just utrikesnyheter om ekonomi ett högt nyhetsvärde för medborgarna (Biltereyst, 2001).

Arbetet med nyhetsbyråer tycks ske med väldigt olika strategier på Dagens Nyheter och Aftonbladet. Dagens Nyheter har genom åren tydligt skrivit ut om en byrå stått för textens ursprung medan Aftonbladet inte alltid gjort det. Med tanke på detta faktum är det svårt att framställa vilken tidning som mest konstant genom åren använt sig av nyhetsbyråer för att förmedla sina utrikesnyheter. Siffrorna i denna undersökning visar att Dagens Nyheter i klart större utsträckning använder sig av nyhetsbyråer i sin utrikesrapportering. Denna tendens var dock avtagande under 2008.

6. Slutsatser och diskussion

En krympande värld. Ett vidunderligt begrepp. Ett antagande lätt att haspla ur sig i förbifarten. Nedtaget till det konkreta. Någon form av sanningshalt. Hur väl det stämmer överens med tidningarnas utbud i Sverige. Det svenska

frammanandet av utländska nyheter. Vilka ämnen det rapporterats om ifrån specifika platser i världen. För att finna ut hur utrikesnyheterna har förändrats de senaste årtiondena.

6.1 Kulturell närhet av vikt

Genom den kvantitativa undersökningen har vi funnit att den kulturella närheten har en stor betydelse i tidningarnas urvalsprocess. I Aftonbladet står det extra klart. Storbritannien och USA är de klart dominerande länderna följt av andra starka europeiska länder. Therborn (1996) framhåller vikten av att kunna relatera till länder och personer man läser om, att det numera är värdegrunder som sammankopplar människor. Med USA och Storbritannien delar vi värdegrunder om vad som är ont och gott, rätt och fel och vad som bör eller inte bör göras. Tillsammans med de länder vi delar värdegrunder får vi en föreställning om ett gemensamt ”vi”.

Egenskaper som språk, normer och känslor binder samman och gör en del regioner mer intressanta och relevanta att rapportera ifrån.

Därigenom blir det naturligt att USA får en så stor roll i den svenska tidningen trots att Ryssland ligger närmre. Den geografiska närheten är annars en faktor som utan tvekan påverkar vilka nyheter som publiceras i tidningarna (Van Ginneken, 1998). Den geografiska närhetens roll i urvalsprocessen verkar försvagas. Det kan bero på den tekniska utvecklingen som gör det lättare att erhålla nyheter från fjärran länder (Westerståhl & Johansson). Länder som är kulturellt nära prioriteras oavsett om de ligger fem eller femhundra mil bort. Detta exemplifieras tydligt av rapporteringen om de nordiska länderna. Siffrorna i undersökningen tyder på nyheter om Norden blir färre.

6.2 Fokus på USA och Storbritannien

Aftonbladets fokus har förflyttats och allt mer inriktats på USA och Storbritannien. Den kulturella närheten är inte den enda förklaringen. Tidningen har skiftat strategi för utnyttjandet av utrikeskorrespondenter under årens lopp. I slutet på åttiotalet hade tidningen ett relativt stort antal

utrikeskorrespondenter, nästan dubbelt så många som under de övriga undersökta årtiondena. Spridningen över Världen var förvisso inte så stor men åtminstone över Europa. Resultatet från den syntetiska veckan 1988 visar att det detta år publicerades nästan dubbelt så många utrikesartiklar som det publicerades de andra undersökta åren. Notismaterialet var istället väldigt litet. Det gavs alltså en mer djuplodande nyhetsbild i Aftonbladet. I takt med att antalet korrespondenter minskat har nyhetsrapporteringen blivit allt kortare och ytligare. 2008 har Aftonbladet enligt uppgift endast personal i USA och Storbritannien på daglig basis. Enligt vår undersökning är rapporteringen väldigt inriktad på just dessa länder detta år. Varifrån nyheterna kommer verkar alltså bero på vart korrespondenterna finns. Att just dessa länder hamnat i fokus allt mer kan ha att göra med de stora nyhetsförmedlarna. Reuters från Storbritannien och framför allt AP från USA styr till stor del nyhetsflödet. De kan välja vilka länder och regioner som ska sättas i fokus när de förmedlar nyheter till de nationella byråerna. Detta är inte helt avgörande men påverkar troligen. De kan producera mycket nyheter om det egna landet och framställa det positivt (Hadenius & Weibull, 2005).

6.2.1 Samband mellan kultur och mediekoncentration

Kanske finns det ett starkt samband mellan kultur och medierapportering. Storbritannien och USA har kommit att bli de vanligast förekommande regionerna i Aftonbladets utrikesrapportering i samband med att dessa regioner utvecklats till världens centrum för populärkultur. Merparten av den television vi i Sverige exponeras för och den populärkultur vi konsumerar kommer vanligen ifrån dessa två regioner; amerikanska serier och shower dominerar tv-utbudet, vi lyssnar på musik av brittiska och amerikanska artister, varje lördag ser hundratusentals svenskar fotboll från England, hyr vi film är de flesta alternativen amerikanska eller brittiska filmer. I samband med att USA och Storbritannien har vuxit sig till allt starkare kulturimperium har de också blivit centrum i Aftonbladets rapportering. Ett tv-avsnitt, en skiva eller en film är bra reklam för en region och kultur. Här får vi ta del av en annan kultur. Vi blir intresserade av det vi ser och hör om och när vi ser och hör så mycket från dessa platser ökar sannolikheten att intresset ökar för just dessa regioner och att vi hittar fler inslag att anamma till vår kultur.

Det finns mycket troligt ett samband mellan kulturella centrum och mediecentrum, eftersom medierapporteringen ökat i samband med att platsernas dominans i populärkulturen vuxit sig starkare. Möjligen kan Aftonbladet och svenska medier ha hjälpt till att förstärka amerikansk och brittisk kulturdominans, genom att mediernas ökade rapportering och exponering bidragit till ett ökat intresse för amerikansk och brittisk kultur. Eller kan det vara andra hållet runt, när USA:s och Storbritanniens kulturella betydelse ökat har deras betydelse i medierna också ökat.

6.3 Tidningars möjlighet att utesluta en region

Kulturell och geografisk närhet har visat sig vara viktiga faktorer i urvalet av utrikesnyheter. Men det finns även relevans i en annan faktor, som Westerståhl & Johansson (1994) pekar ut. Det de kallar ett lands eller en regions betydelse. Det avgörs av hur stor befolkningen är, områdets BNP och dess militära utgifter. Med vissa avvikelser kan detta påståendet i många avseenden anpassas till våra slutsatser. Afrika exempelvis, har en stor befolkning men dess BNP och militära utgifter är en spottstyver jämfört med västvärldens. Afrika får som bekant väldigt lite plats i tidningarna. Europa har en liten befolkning i jämförelse med andra kontinenter. Men Europa har ett högt BNP och större militära utgifter. Det skrivs mycket om Europa i tidningarna. De platser i Asien det skrivs mycket om, främst Kina och Japan, har alla tre ovan nämnda egenskaper.

I Dagens Nyheter finns en andel utrikesnyheter om Övriga världen som är relativt konstant över åren. Det tycks som att nyheter från en region kan öka när det händer mycket där, men då sker ökningen på bekostnad av någon annan region i Övriga världen. Detta gäller även för Europa och USA som i regel har sin bestämda mängd nyheter men ibland skiftar plats i rampljuset. Detta är förstås en hårdtagning av sammanhanget men slutsatsen verkar rimlig utifrån vår undersökning. Dagens Nyheter väljer alltså att fokusera på en viss region när det sker extra viktiga händelser där och kan under andra perioder nästan helt utesluta samma region från nyhetsflödet. En sådan företeelse ter sig ännu tydligare i Aftonbladet där Afrika får en försvinnande del uppmärksamhet i utrikesnyheterna. Det är bara stora, ofta tragiska händelser det rapporteras om och sällan om händelserna som lett dit. Galtung & Ruge (1970)

beskriver en möjlig effekt av att händelser i avlägsna länder mer sällan tas med i medierna.

The build-up of events, based on small quantitative changes, will go under-reported – it is only when they lead to the big qualitative changes that they make news. This may provide readers with an image of these countries as places where things happen all of a sudden and in an unpredictable way – in other words inherently dangerous and inherently different places (Galtung & Ruge, 1970).

6.4 Befogade stereotyper?

Det framstår i undersökningen att ämnesvalen från de olika regionerna genom åren varit ungefär desamma. Många har uppfattningar om en stereotyp nyhetsvärld. Så här skriver exempelvis Hannerz:

I Jerusalem rapporteras det om konflikt, antingen mellan araber och israeler eller mellan sekulariserade och ortodoxa judar, från Tokyo kommer historier om det som är avvikande eller till och med bisarrt, från Johannesburg kommer historier förknippade med apartheid och från övriga Afrika rapporteras om kaos, offer och despoter (Hannerz, 2004).

Det tycks finnas belägg för en sådan stereotypisering i vår undersökning. I Afrika har tragiska händelser om krig, svält och kaos alltid dominerat utrikesnyheterna. Att Mellanöstern oftast representeras i termer av Krig/konflikt är också ett antagande som visat sig vara sant. Det är främst situationen i Israel som bidrar till detta. Det finns flera orsaker till att utrikesbevakningen av Israel är så utbredd. Dels är det den ständigt pågående konflikten mellan araber och israeler som skapar ett flöde händelser med nyhetsvärde. Dels har Jerusalem en särskild kulturell innebörd och ett särskilt intresse genom att vara centrum för tre världsreligioner. Dessutom har Israels utveckling efter förintelsen varit av stort intresse i stora delar av världen (Hannerz, 2004).

6.5 Domesticering och nyhetsbyråer

I Aftonbladet blir det allt tydligare att nyheter av kuriosakarakter får en större del i utrikesnyheterna. Enligt Hjarvard (2001) är detta ett led i tidningens

kommersialisering. Nyheter av komplex karaktär ges mindre plats. Artiklar blir notiser i syfte att gynna försäljning och skapa mer lättlästa nyheter för en större målgrupp. Biltereyst (2001) hävdar att den allt hårdare konkurrensen om läsare skapar en allt tydligare prioritering av snabblästa och sensationsartade nyheter framför de mer djuplodade som uppfattas som komplicerade. I Aftonbladet kan ökningen av kuriosanyheter vara ett resultat av detta. För Dagens Nyheter framstår det inte som att denna marknadsanpassade journalistik anammats till lika stor del än så länge. Dock kan det konstateras att det i undersökningen var väldigt mycket notiser 1998 men att denna ökning försvunnit år 2008.

Det finns tecken på att Dagens Nyheter inte har låtit sig påverkas av utvecklingen mot popularisering och förytligande till lika stor del som Aftonbladet. Den minskning av utrikesnyheter som många forskare (Biltereyst, 2001; Hjarvard 2001; Hallin 1996; Hannerz, 2004) framhåller som signifikativ för tiden är inte tydlig i tidningen och den är inte heller lika drastisk i Aftonbladet, enligt vår undersökning.

Betydelsen av användningen av nyhetsbyråers respektive utrikeskorrespondenters material bör inte underskattas. Vår undersökning tyder på att Dagens Nyheter tenderar att använda allt mer eget material. Den självklara vinningen med det är originalitet i form av egna nyheter eller åtminstone egna synvinklar på nyheter. Sådana kan ge pluspoäng i dagens tuffa konkurrens. Aftonbladet verkar inte stå på egna ben på samma vis i sin utrikesrapportering. Åtminstone inte över hela världskartan. Har nyheterna däremot att göra med Storbritannien eller USA kan Aftonbladet vinna fördelar genom sina posteringar av utrikeskorrespondenter. Domesticeringen har i viss mån ökat men den är inte så vanlig som många forskare menar att den är. Gans (1980) skriver att utrikesnyheter ofta presenteras från ett rent nationellt perspektiv. Biltereyst (2001) menar att domesticering är en ständigt pågående process i utrikesnyheterna. Vår undersökning av 1107 texter visar att runt var tionde utrikestext i Aftonbladet och Dagens Nyheter domesticerats.

6.6 Förslag till vidare forskning

Vi föreslår att en studie lik vår bör göras över en betydligt längre tidsperiod, för att eliminera eventuella slumpfaktorer. I denna studie kan enstaka händelser ge oproportionerlig plats för ämnen eller regioner så att de inte presenteras på ett korrekt,

representativt vis. Genom att samma studie genomförs med ett utökat urval blir det möjligt att finna mer korrekta resultat och dra säkrare slutsatser.

En annan viktig undersökning vore att ta reda på om valet av ämnen och regioner som presenteras i tidningarna motsvarar vad läsarna vill se i tidningen. Är exempelvis Aftonbladets utökade specialisering på kuriosa, USA och Storbritannien orsakad av efterfrågan? Eller är det Aftonbladet själva som styr sin agenda? Är det verkligen så att den tuffare konkurrensen måste innebära yttligare nyhetsförmedling?

Utplaceringen av utrikeskorrespondenter är en annan intressant aspekt. Dagens Nyheter och Aftonbladet tycks ha olika strategier. Det framstår som att de länder där utrikeskorrespondenter är placerade får en stor del i tidningarnas rapportering. En mer djupgående kvalitativ studie skulle kunna finna hur tidningar resonerar då de placerar ut utrikeskorrespondenter. Hur pass viktigt det är för redaktionen att prioritera nyheter som kommer från egna korrespondenter till mot kanske viktigare händelser från nyhetsbyråer.

REFERENSER

Böcker

- Biltreyst, Daniel (2001) Global news research and complex citizenship. Kapitel i Hjarvard, Stig (red.) *News in a globalized society*. Göteborg: Nordic Information Centre for Media and Communication Research (Nordicom)
- Carlsson, Ulla (1998) *Frågan om en ny internationell informationsordning*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Univ. (JMG).
- Galtung, Johan & Ruge, Mari Holmboe (1970) The structure of foreign news. Kapitel i Tunstall, Jeremy (red.). *Media sociology: a reader* London: Constable
- Gans, Herbert (1980) *Deciding what's news*. New York: Vintage
- Hachten, William (1992) *The world news prism*. Ames: Iowa State University Press
- Hadenius, Stig & Weibull, Lennart (2005) *Massmedier* Falun: Albert Bonniers förlag
- Hallin, Daniel (1996) Commercialism and professionalism in the American news media. Kapitel i Curran, James och Gurevitch, Michael (red.) *Mass media and society*. London: Routledge
- Hannerz, Ulf (2004) *Foreign news: Exploring the world of foreign correspondents* Chicago: University of Chicago Press
- Hjarvard, Stig (2001) News media and the globalization of the public sphere. Kapitel i Hjarvard, Stig (red.) *News in a globalized society*. Göteborg: Nordic Information Centre for Media and Communication Research (Nordicom)
- Holm, Hans-Henrik (2001) The effect of globalization on media structures and norms. Kapitel i Hjarvard, Stig (red.). *News in a globalized society* Göteborg: Nordic Information Centre for Media and Communication Research (Nordicom)
- Jansson, André (2004) *Globalisering – kommunikation och modernitet* Lund: Studentlitteratur
- Kovach, Bill & Rosenstiel, Tom (2001) *The elements of Journalism* New York: Three Rivers Press
- Krüger, Udo Michael (1997) Politikberichterstattung in den Fernsehnachrichten, *Media perspektiven* no 5. Frankfurt am Main: Arbeitsgemeinschaft Rundfunkwerbung
- Moisy, Claude (1997) Myths of the global information village *Foreign Policy* summer 1997.
- (Andrahandskälla i *News in a globalized society* 2001 Hjarvard, Stig (red.)

Nilsson, Åsa (2000) Kvantitativ innehållsanalys, Kapitel I Ekström, Mats och Larsson, Lars-Åke (red.). *Metoder i kommunikationsvetenskap* Lund: Studentlitteratur.

Schramm, Wilbur (1980) Circulation of news in the third world. Kapitel i Wilhot, Cleveland (red.) *Mass communication review yearbook*. Beverly Hills: Sage

Therborn, Göran (1996) *Europa, det moderna*. Stockholm: Carlssons

Thurén, Torsten (1996) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber

Tomlinson, John (1999) *Globalization and culture*. London: Polity Press

Van Ginneken, Jaap (1998) *Understanding global news – A critical introduction* London: SAGE

Volkmer, Ingrid (2001) International communication theory in transition. Kapitel i Hjarvard, Stig (red.) *News in a globalized society*. Göteborg: Nordic Information Centre for Media and Communication Research (Nordicom)

Westerståhl, Jörgen & Johansson, Folke (1994) Foreign news: News values and ideologies. Artikel i *European journal of communication*, vol 9. SAGE

Journaler

Utley, Garrick (1997) The shrinking of foreign news. Kapitel i *Foreign affairs*, Vol 76.

Greenberg, Bradley S & Levy, M.R (1997) Television in the changing communication environment. Audience and content trends in U.S television. *Studies of broadcasting*, no 33.

Uppsatser

Eidmark, Lina (2006) *Ögon och öron i främmande land: En studie av utrikeskorrespondenter och deras arbete i svensk dagspress* Södertörns Högskola, Stockholm.

TV

Inside the News. BBC, London (ur *News in a globalized society* (2001) redaktör Stig Hjarvard. Göteborg: Nordic Information Centre for Media and Communication Research (Nordicom)

Internet

Manuel Castells (2003) www.idehist.se

<http://www.idehist.uu.se/distans/ilmh/Ren/digital20.htm> 2008-12-07,

Bilagor

Bilaga 1 - Kodning av texter

Kodschema för att kategorisera nyhetstexter.

Ämnesval

A – Politik

B – Ekonomi

C – EU/EG

D – Krig/Konflikt

E – Bistånd

F – Katastrofer

G – Brott

I – Kultur

J – Porträtt

K – Mänskliga Rättigheter

L – Miljö

M – Historia

N – Hälsa

O – Kuriosa

Nyhetsbyrå

P – Nyhetsbyrå

Domesticering

S – Svensk anknytning

Textformat

X – Mittuppslag

Y – Helsida

Z – Artikel

Ö – Notis

Bilaga 2 – Originalmodell av ämnesindelning

Hans Henrik Holms originalmodell **Subjects of international coverage**, vilken vi använt som mall för vår ämneskategorisering.

Subject

Traditional

National eco+pol

Internat. Politics

European Union

Internat. Economics

Danish foreign policy

War

Aid

Disasters

Non traditional

Culture/lifestyle

Person Stories

Human rights

Environment

Business

Social subjects

Historical

Adventure

Curiosities

Bilaga 3 – Tabeller

Regionerna utrikesnyheterna handlar om, Dagens Nyheter:

Fördelning av nyheter från utlandet beroende på vilken region som är nyhetstextens primära källa.

	1978		1988		1998		2008	
	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser
Asien	12	7	7	9	14	12	24	10
Afrika	14	6	4	4	15	15	9	6
Nordamerika	6	3	10	1	2	2	1	2
Sovjet/Ryssland	4	2	13	5	5	2	2	1
Storbritannien	1	3	3	2	4	9	4	3
Tyskland	2	2	11	1	3	10	1	2
Frankrike	1	4	5	5	3	8	3	4
Övriga Europa	12	11	5	7	17	22	14	9
Mellanöstern	8	6	21	13	14	10	8	4
USA	6	4	21	10	15	19	34	14
Oceanien	0	0	3	0	0	1	0	2
Världen	3	1	0	0	0	2	0	3
Norden	14	3	10	6	12	10	3	8
Sydamerika	1	5	2	3	1	3	2	1
Totalt	84	57	115	66	105	125	105	69

Regionerna utrikesnyheterna handlar om, Aftonbladet:

Fördelning av nyheter från utlandet beroende på vilken region som är nyhetstextens primära källa.

	1978		1988		1998		2008	
	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser	Artiklar	notiser
Övriga Europa	8	2	9	2	6	8	6	4
Ryssland/Sovjet	2	1	15	1	4	2	0	1
Norden	4	8	1	0	3	3	2	6
Storbritannien	8	3	1	2	4	13	2	22
Tyskland	0	2	5	0	0	2	2	4
Frankrike	0	1	3	4	2	3	1	1
Asien	2	3	3	2	13	3	1	10
Afrika	5	3	5	2	1	4	0	0
Mellanöstern	0	2	15	1	2	5	3	1
Sydamerika	2	0	4	0	2	0	1	1
Nordamerika	0	2	5	1	2	1	0	4
USA	8	2	15	6	10	14	15	14
Världen	2	0	2	0	0	0	1	1
Oceanien	0	0	0	0	0	2	0	1
Totalt	41	30	83	21	49	60	34	70

Utrikesnyheternas ämnen, Dagens Nyheter:

Fördelning av nyheter från utlandet beroende på vilket som är nyhetstextens huvudsakliga ämnesval.

	1978		1988		1998		2008	
	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser
Politik	17	17	39	22	25	22	28	15
Ekonomi	10	6	26	10	16	31	25	13
EU/EG	1	1	3	1	6	11	6	0
Krig/Konflikt	36	10	27	18	37	27	14	10
Bistånd	0	1	1	0	0	1	0	0
Katastrof	3	4	0	5	1	6	2	4
Brott	5	8	4	4	9	11	3	11
Traditionella	72	47	61	39	94	109	78	53
Kultur	1	0	0	1	0	0	3	0
Porträtt	1	1	3	0	1	0	0	1
Mänskliga rättigh.	1	1	0	1	1	3	8	1
Miljö	3	1	4	1	0	1	3	3
Historia	2	0	4	1	2	1	6	1
Kuriosa	1	1	1	3	6	9	2	9
Hälsa	0	6	2	1	1	1	1	1
Otraditionella	9	10	14	8	11	15	23	16
Totalt	81	57	114	68	105	124	101	69

Utrikesnyheternas ämnen, Aftonbladet:

Fördelning av nyheter från utlandet beroende på vilket som är nyhetstextens ämnesval

	1978		1988		1998		2008	
	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser	Artiklar	Notiser
Politik	7	9	18	2	13	7	9	7
Ekonomi	3	1	12	1	4	3	2	2
EU/EG	0	0	1	1	1	2	3	0
Krig/Konflikt	8	2	19	1	5	4	5	0
Bistånd	0	0	1	1	0	0	0	0
Katastrof	3	3	5	0	1	2	3	2
Brott	6	1	3	1	13	9	5	12
Traditionella	27	16	59	7	37	27	27	23
Kultur	0	3	5	2	0	2	1	2
Porträtt	1	0	5	0	3	1	2	0
Mänskliga rättigh.	0	0	1	1	0	0	0	0
Miljö	0	1	1	0	1	1	0	2
Historia	5	0	7	0	1	0	0	0
Kuriosa	4	9	1	9	2	27	3	41
Hälsa	4	1	4	2	6	2	1	2
Otraditionella	14	14	24	14	12	33	7	47
Totalt	41	30	83	21	49	60	34	70

Domesticerade nyhetstexter med anknytning till region:

Nyhetstexter med svenskanknytning beroende på vilken primär region de kommer ifrån. Mittuppslag, helsidor, artiklar och notiser räknas allihopa var och en som nyhetstexter.

	Dagens Nyheter				Aftonbladet			
	Nyhetstexter				Nyhetstexter			
	1978	1988	1998	2008	1978	1988	1998	2008
Afrika	0	1	2	1	0	1	0	0
Asien	1	0	3	2	0	2	2	0
Europa	3	3	8	4	1	8	3	7
Mellanöstern	0	2	4	0	0	6	1	0
Norden	3	2	6	2	1	1	1	0
Nordamerika	1	3	0	0	0	2	0	0
Oceanien	0	0	0	1	0	0	0	0
Sovjet	0	8	0	0	0	9	0	0
Sydamerika	0	1	1	1	1	0	1	0
USA	0	4	3	10	0	10	2	3
Världen	0	0	0	1	0	1	0	1
Totalt	8	24	27	22	3	40	9	9

Domesticerade nyhetstexter med anknytning till ämnesval:

Nyhetstexter med svenskanknytning beroende på vilket huvudsaklig ämnesval de härrör.

Mittuppslag, helsidor, artiklar och notiser räknas allihopa var och en som nyhetstexter.

	Dagens Nyheter				Aftonbladet			
	Nyhetstexter				Nyhetstexter			
	1978	1988	1998	2008	1978	1988	1998	2008
Politik	0	12	3	3	2	10	1	0
Ekonomi	2	4	8	7	0	13	4	2
EU/EG	1	1	4	3	0	0	0	3
Krig/Konflikt	1	1	7	1	0	35	1	1
Bistånd	0	1	0	0	0	0	0	0
Katastrof	0	0	0	0	0	0	0	1
Brott	0	0	3	3	1	0	3	1
Kultur	0	0	0	1	0	0	0	2
Porträtt	0	0	0	0	0	1	0	0
Mänskliga rättigh.	1	0	0	0	0	0	0	0
Miljö	1	3	0	0	0	1	0	0
Historia	1	1	2	2	0	5	0	0
Kuriosa	0	1	0	0	0	0	0	0
Hälsa	1	0	0	0	0	3	1	1
Totalt	8	24	24	27	3	40	9	8

Antal texter hämtade från nyhetsbyråer med anknytning till region

Förekomna texter från en viss region som har en nyhetsbyrå som källa. Mittuppslag, helsidor, artiklar och notiser räknas allihopa var och en som nyhetstexter.

	Dagens Nyheter Nyhetstexter				Aftonbladet Nyhetstexter			
	1978	1988	1998	2008	1978	1988	1998	2008
Afrika	11	4	16	5	2	1	2	0
Asien	9	11	13	6	2	2	10	3
Europa	17	20	21	8	1	8	10	1
Mellanöstern	4	17	8	6	1	8	5	0
Norden	5	6	3	7	1	0	1	0
Nordamerika	1	0	1	0	0	0	0	2
Oceanien	0	0	1	2	0	0	2	1
Sydamerika	5	3	4	0	0	1	0	1
USA	5	10	12	10	2	2	10	0
Världen	1	0	1	1	0	0	0	0
Totalt	58	73	81	46	9	22	33	12

Antalet texter hämtade från nyhetsbyråer med anknytning till ämnesval

Förekomna texter med ett visst ämnesval som har en nyhetsbyrå som källa.

Mittuppslag, helsidor, artiklar och notiser räknas allihopa var och en som nyhetstexter.

	Dagens Nyheter				Aftonbladet			
	Nyhetstexter				Nyhetstexter			
	1978	1988	1998	2008	1978	1988	1998	2008
Politik	16	24	16	9	4	2	6	0
Ekonomi	11	9	10	8	0	1	2	1
EU/EG	1	1	4	0	0	0	0	0
Krig/Konflikt	14	23	23	8	1	4	3	0
Bistånd	0	0	1	0	0	1	0	0
Katastrof	4	5	7	3	1	1	1	0
Brott	6	5	7	8	1	1	2	2
Kultur	0	0	0	0	0	0	1	1
Porträtt	1	1	0	0	0	1	0	0
Mänskliga Rättigh.	0	0	3	2	0	1	0	0
Miljö	1	1	1	2	0	1	2	0
Historia	0	0	1	0	0	0	0	0
Kuriosa	3	3	8	6	2	4	16	8
Hälsa	1	1	0	0	0	2	0	0
Totalt	58	73	81	46	9	22	33	12

